

Estlands-nytt

Utgitt av Norsk-estisk forening

Minoriteter i Estland i den første republikken - og i vår tid

Av Øyvind Rangøy

I historisk tid, så langt vi kjenner til, har det området som i dag heter Estland vært bebodd av en majoritet av et finsk-ugrisk folk, forfedrene til dagens estere. Samtidig har landet opp gjennom historien hatt mange minoritetsgrupper av eldre eller nyere dato - som oftest ikke så enorme i størrelse, men til tider svært sentrale når historien skal skrives.

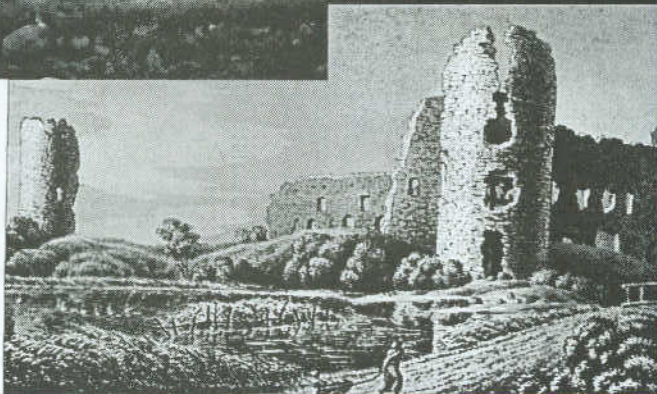
Folkegrupper i Estland: Tyskerne

Tyskerne kom som handelsmenn og misjonærer (les: korsfarere) allerede fra 11-1200-tallet, og etablerte seg raskt som områdets politiske og kulturelle elite. Som kirkemakt og jordeiere var dette en posisjon de beholdt opp gjennom forskjellige perioder og styre.

Tysk kultur og tysk språk har da også hatt større innvirkning på Estlands språk og kultur enn noen annen enkeltfaktor. (Og

langt større enn russisk, overraskende nok for mange nordmenn.) Tyskerne samarbeidet faktisk i lange perioder meget godt med tsarveldet, noe begge parter hadde alt å tjene

Fortsetter på side 8

Estlands-nytt

Allment tidsskrift for Estlands-interesserte

Utgiver: Norsk-estisk forening

Redaksjon:

Turid Farbregd, Granvägen 14 A 36, FIN - 00270 Helsingfors

Tlf.: +358-9 477 1488. E-post: turid.farbregd@kolumbus.fi

Ivar Otto Iversen, Vevelstadåsen 20, 1405 Langhus. Tlf.: 64 86 27 30

Else-Jannike Kuum, Vækerø terr. 10 B, 0282 Oslo. Tlf.: 22 50 63 86

Redigering/layout av dette nr.

Redaksjonen avsluttet 1.2.2001. Stoff til neste nummer må være redaksjonen i hende senest 15 april 2001. Sendes til e-post adressen over.

Annonsepriser: 1/1 side kr.1.200,-. 1/2 side kr. 600,-. 1/4 side kr. 400,-.

Av innholdet

Lær deg estisk!.....	4	Essay av Jaan Kaplinski.....	26
Båtforbindelsen Stockholm-Tallinn..	13	Musikk	28
Gatebarn i Tallinn	14	Idrett.....	30
Sykepleiere fra Baltikum til Norge?..	16	Kryssord løsning.....	34
Minner om generalkonsul Bjercke....	19	Ny kryssord.....	35
Utenriksminister Ilves i Norge.....	20	Fra den norske ambassaden i Tallinn..	37
Bøker.....	24	Fra den estiske ambassaden i Oslo.....	38

Fra redaksjonen

Som leserne ser, har bladet fått et litt fornyet utseende. Vi har tatt oss råd til en farge på de ytterste sidene. Valget av farge var opplagt, den estiske flaggfargen. Dermed er alle de estiske fargene representert: hvit, svart og blått. Men det er ikke bare fargene som er endret. Selve oppsettet er fornyet, og vi håper at bladet nå ser litt friskere ut. Vi i redaksjonen ønsker tilbakemeldinger fra medlemmer og lesere på dette. Endringen er ment å inspirere til økt satsing på medlemsverving. Den dagen vi har 500 medlemmer, kan vi kanskje overraske med Estlands-nytt i fulle farger? Om alle våre medlemmer klarte å verve ett nytt medlem hver, ville det være mulig. Vi ønsker også mer stoff fra medlemmene. Spesielt fra dere som har noe å fortelle fra reise eller besøk i Estland.

Vi sees på Estlands nasjonaldag 24 februar og på årsmøtet/meldemsmøtet 7 mars. Begge deler i Foreningen Nordens lokaler i Oslo.

Bildene på forsiden: Minnene om den tyske folkegruppens makt og innflytelse er mange. Her fra venstre, øverst: restene av ordensborgen i Viljandi, bispegården i Kolovere. (Foto: E-J. Kuum.) Nederst: Restene av ordensborgen i Laiuse, tegnet i 1824 av C. v. Ungern-Sternberg (fra Juhan Maiste: Eestima Mõisad).

Finsk-ugrisk verdenskongress

Fortsetter fra s.40

starten av prøvde å ta brodden av mogleg negativ kritikk ved alt i opningstalen å rosa moskva politikk og tilhøva for dei ymse minoritetsfolka.

Kongressdeltakarane var inndelte i fire arbeidsgrupper: 1) politisk gruppe der hovudtemaet var menneskerettane og kva rettar urbefolkningen har, 2) kultur- og utdanningsgruppe der interessa samla seg om mormålet som føresetnad for bevaring av folk og kultur, 3) seksjon for økologi og helse der mellom anna miljøproblema blei drøfta, og 4)

arbeidsgruppe for teknologiske medium og informasjonssystem der det m.a. blei lagt ein strategi for informasjon om dei finsk-ugriske folkeslaga i det nye hundreåret.

Samtidig med kongressen var det mange kulturtilstellingar av ymse slag kringom i Helsingfors og også utanfor hovudstaden. Det var teaterførestellingar, etniske utstillingar osv.

Den fjerde finsk-ugriske verdkongressen skal haldast i Tallinn i år 2004. Deretter kjem turen til Russland i år 2008. (15.12.00 Olav L. Moe)

Fra lederen i Norsk-estisk forening

Kjære leser!

Selv om det er noen uker siden 1. januar 2001 så sier jeg likvel GODT NYTT ÅR. Og i de første månedene har vi to viktige markeringsdager foran oss

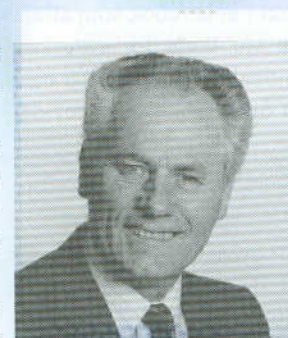
Først har vi den estiske nasjonaldagen som vi skal feire den 24. februar. Dagen faller på en lørdag slik at feiringen blir på den virkelige dagen. Det ser vi fram til, og vi skal delta så godt vi kan for å gjøre dagen til det den virkelig er verdt.

Så kommer vi til den 7. mars, og da er det årsmøte i vår kjære forening. Det er ikke til å tro at det allerede er et år siden det nåværende styret overtok ledelsen. Året har naturligvis gått altfor fort, men vi har stått på alt vi har maktet.

Når vi i disse dager har gjort opp status, så blir den lydende noenlunde slik: Vi synes vi har nådd en god del av de målene vi satte oss, men vi skulle gjerne ha gjort mye mer. Den største bekymringen vår har vært at medlemslista vi overtok var så lite ajour. Vi er derfor redd for at medlemmer har blitt borte, at de ikke har fått bladet, eller at de har hatt andre negative opplevelser i forbindelse med medlemskapet. Nå mener vi å være ajour, så dersom det ikke fungerer i forhold til deg eller andre du kjenner - vennligst la oss høre fra deg. Styret håper at du kan komme på årsmøtet i Foreningen Nordens lokaler, det er et sted med atmosfære.

Gjennom dette arbeidsåret har vi skaffet foreningen gode kontakter både i UD, Foreningen Norden og Estlands ambassade. Den største begivenheten for oss blir likevel lanseringen av LÆREBOK I ESTISK, det har vært det viktigste prosjektet vårt. Vel møtt til årsmøtet - vi avslutter et arbeidsår og tar fatt på et nytt.

Beste hilsen Martin Killi

Lær deg estisk!

Samtale med Turid Farbrege om *Lærebok i estisk* og kurs i estisk

Av Jorunn Vestli

JV Vi tar tingene litt på forskudd, men det gjelder vel å komme i gang?

TF Dette er det riktige øyeblikket. Boka er like rundt hjørnet og kan allerede foreligge når dette blir lest. Og det er på etterskudd i forhold til hvordan det hele kom i gang. Ideen til å få laget ei lærebok i estisk for nordmenn har foreningen hatt i noen år. Allerede fins det to ordbøker, og interessen for det estiske språket har våknet hos mange her i Norge.

Vi har jo holdt på en god stund. Det har krevd en viss innsats å få det til - enda vi gjorde det lett for oss og tok utgangspunkt i ei lærebok som allerede eksisterte. Den var laget for svensker, så vi måtte nasjonalisere den. Vi har også modernisert den og i det hele tatt revidert den ganske

vesentlig.

JV Du sier "vi" - hva betyr det?

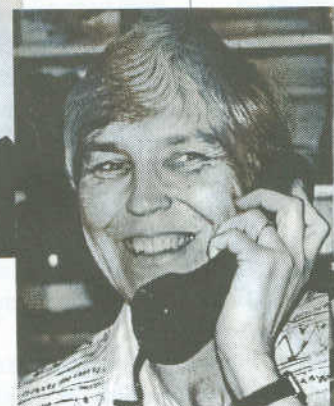
TF Vi har vært et lite arbeidslag på tre. Kaarina Ritson fra Tallinn. Hun har gått igjennom tekstene. Hun studert norsk i mange år og vet hvordan det er å lære seg fremmede språk. Dessuten er hun oversetter med god estisk språkføring. Üllo Viks er arbeidskamerat fra begge de estiske ordboksprosjektene - en suveren språkeksperter med strenge krav til system og orden. (Se bildet av trioen bak den norske utgaven av Juhan Tuldavas bok på neste side. Fra v. Turid, Üllo, Karina.) Og så har vi hatt hjelp av flere andre som har lest korrektur, kommentert, gitt råd og vink. Jeg vil spesielt nevne Hille Lepp og Øyvind Rangøy.

JV Hvem er boka laget for?

TF Det var noe av problemet. Vi tenkte at det kommer vel ikke til å bli skrevet mange lærebøker i estisk for nordmenn. Derfor måtte denne ene tilfredsstillende alle behov. Etter hvert får vi se i praksis om vi har klart å gjøre den brukbar for ulike mottakere. Jeg tror at språkinteresserte folk, studenter og andre med erfaring i språklæring, vil klare seg ganske bra på egen hånd. For estlandsvenner med andre språklige forutsetninger vil det sannsynligvis være fint å kunne delta på et kurs. Og det er der Norsk-estisk forening ønsker å være behjelpelig. Vi ønsker kontakt med alle mulige enkeltpersoner og grupper - som sangkor, bygdelag, leikarringer, skoler osv. Jeg stiller opp selv og holder kurs nesten hvor som helst i landet. Men jeg kan ikke bosette meg fast på kursstedet, så vi må håpe at det i en del tilfeller er mulig å finne fram til lokale estere som

vil bibringe sine norske venner språklige kunnskaper.

Ja, og så har vi fått et flott tilbud fra Tallinn der norgesvenner tilbyr seg å ta imot og rette oppgaver som norske språkelever sender inn. Det raskeste er e-post, men vi bruker også gammeldags post om det er nødvendig. Kontakten med en estisk person vil sikkert samtidig motivere eleven.

Vanskelig språk?

JV Men er ikke estisk forferdelig vanskelig? Det er jo så mange kasus.

TF Det er på tide å avmystifisere det der med kasus. Estisk er lettere enn norsk, vil jeg påstå. Men det føles tyngre fordi vi skal lære det i voksen alder og derfor aldri blir like flinke som i morsmålet. Kanskje må vi nøye oss med å stotre fram brokker. Men vi kan etter hvert lære å forstå ganske mye. Vi blir forståelsesfulle. Ha-ha ...

Og kasus er faktisk noe ganske enkelt. Ta nå et "hus"; på estisk heter det maja. Om vi på norsk sier "i huset", så betyr det der med kasus ikke annet enn at i på estisk ikke står foran, men blir hengt på som en endelse: majas. Ikke noe vanske-

lig det vel! Majas! Og hvis jeg avslører at Norge på estisk heter Norra, så er du allerede i stand til å si "i Norge". Akkurat: Norras. Var det vanskelig, syns du?

JV Men hvor mye kommer kursdeltakeren til å lære - og hvor fort?

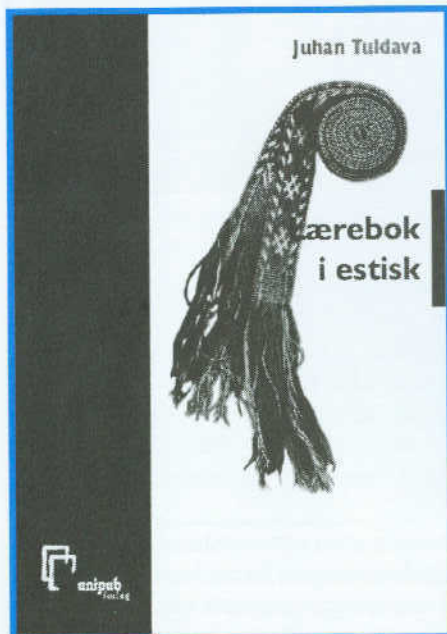
TF Det er igjen dette at deltakerne kommer til å ha svært ulike forutsetninger. Noen kan drive med studiet bare en kort tid hver dag eller hver uke. Andre kan hoppe uti og svømme omkring en god stund. Vi må nok skreddersy mange forskjellige opplegg. Det eneste vi kan si helt sikkert er at alle som går inn for å få

et utbytte av kurset, de vil lykkes. Hvor mye de lærer, eller hvor lang tid det tar, det kan en vanskelig si noe sikkert om i forveien. Det kan vi først si når vi begynner å få erfaringer.

JV Er det mange

norske som kan estisk?

TF Sikkert flere enn vi vet om. Personer som har besøkt Estland mange ganger, plukker gjerne opp litt etter hvert. Forhåpentligvis ønsker de å ta det fatt litt mer systematisk ved hjelp av denne boka. Det er viktig for følelsen av likeverd

og gjensidig respekt at vi går litt inn for hverandres språk. Og da er det ikke bare esterne som skal behøve å anstrenge seg.

JV Hvordan lærte du selv estisk?

TF grunnlaget ble lagt nettopp med denne samme boka. Det vil si: med den gamle svenske utgaven. Boka har jo liksom noe for enhver. Og den er så innholdsrik at selv nå slår jeg av og til opp i den for å undersøke noe eller få noe bekreftet. Da jeg den første gangen kom over boka, studerte jeg ferdige uttrykk og bare litt grammatikk. Jeg har egentlig aldri kunnet grammatikk på noe språk, lærte i engelsk-timen på skolen at det var noe som het genitiv, det var stort sett alt. Det fins jo mennesker som elsker grammatikk. Også på den måten imøttekommer Lærebok i estisk alles ønsker og behov. Den som liker grammatikk kan fråse i estiske delikatesser. De som kanskje har en viss frykt for emnet og husker skolegrammatikken som en fiende, de kan ta fatt på uttrykkene, lære å hilse og takke og litt av hvert annet. Dagen etter at jeg hadde fått tak i boka, skrev jeg brev på estisk. Jeg samlet mer eller mindre ferdige uttrykk, skiftet ut et ord her og et ord der. Jeg husker nå bare en setning fra det brevet. Jeg klaget over at Mul on närvid läbi ("det er hull på nerverne mine"). Et sentralt ord som "nerver" er jo nesten det samme på estisk. Estisk har mange internasjonale ord, og mange ord som norsk og estisk har felles fordi begge har lånt fra nedertysk.

JV Er ikke uttalen vanskelig?

TF Ikke så vanskelig akkurat. Men selv-sagt må en øve seg. Det blir i tilknytning til læreboka laget en kassett som Norsk-estisk forening siden kan skaffe alle interesserte til en svært rimelig pris. Så hvis du har en vanlig kassettpiller ...

En kan si at estisk blir uttalt temmelig nær opp til skriftbildet, dette i motsetning til f.eks. engelsk og fransk. Ja, det vet du selv: Når en lærer engelske ord, må en lære dem dobbelt: skrift og uttale hver for seg. Når en lærer et estisk ord kan en stort sett følge enkle uttaleregler og få en brukbar uttale. Bokstavene blir uttalt nokså nær våre egne. Unntak er f.eks. bokstaven u som blir uttalt som norsk o, og bokstaven o - den skal alltid være som norsk å. De som kanskje har hatt tysk på skolen husker dette derfra. Det er en viktig regel. Med den kommer en allerede langt på vei.

JV Hvordan er så kursopplegget?

TF Dette er verre enn å utarbeide en mønsterplan for folkeskolen. Der kjenner myndighetene antall elever og stort sett nivå, og de har tradisjoner å bygge på. Her skal vi ha en plan for kurs i estisk uten å ane hvem som melder seg på.

Forhåpentligvis vil det som blir skissert først og fremst bli oppfattet som et råutkast som vi kan bearbeide og tilpasse i alle retninger etter deltakernes ønsker og behov.

Det vesentlige er at folk tar kontakt. De behøver ikke melde seg på til kurs i første omgang. Men de bør gjøre seg synlige så vi får et visst inntrykk av hvordan vi skal legge det hele an. Opplegget må ideelt sett bli gjort i samarbeid med eleven(e). Det må omfatte alle faktorer. Dersom eleven for eksempel har adgang til internett, kan vi få til et opplegg med raske kommentarer og retting av innsendte oppgaver.

Nå som læreboka straks kommer ut, er vi i gang med å lage lydkassetten. Vi skal gjøre opptak i studio i Tallinn for å få en god kvalitet.

Samtidig tar andre planer form. Elevene kan se fram til å få arbeidshefter og annet materiale. Vi putter inn slike rosiner

Norsk-estisk forening inviterer til kurs i estisk

Lærebok i estisk gjør det nå mulig å få Len innføring i dette spennende språket. Du kan kjøpe eller bestille boka i nærmeste bokhandel. Boka er utgitt av Unipub forlag 2001, ISBN 82-7477-055-2.

Medlemmer kan også bestille læreboka fra Norsk-estisk forening og får da 10 % medlemsrabatt. Ved bestilling av minst 5 eksemplarer, blir det gitt 15 % rabatt.

Norsk-estisk forening har henvendt seg til Turid Farbregd for å få hjelp med kursopplegg og annet. Hun skreddersyr kurs og kan også eventuelt lede kurs der det er ønske om det.

Råutkast til opplegg for den som vil lære estisk. Det er her satt opp en tredeling. Avhengig av motivasjon og forutsetninger hos eleven(e) kan en også dele stoffet f.eks. i to eller fire.

Trinn I. Kapittel 1-15 av læreboka.

Her skal grunnlaget legges. Det blir lagt vekt på å lære enkle uttrykk. Først skal en lære å hilse og takke for seg. Etter hvert lærer en å forklare hvem en er og hvor en kommer fra, be om de riktige tingene på restauranten og spørre om veien. Elementer fra språklæren kommer naturlig inn. Oppgavene i læreboka blir besvart og gir eleven en pekepinn om eget ståsted.

Trinn II. Kapittel 16-30

Vi går videre og lærer mer av alle

ting. Flere ferdige uttrykk kommer på plass. Setningene blir lengre og mer presise. Ordforrådet blir utvidet. Ved hjelp av ordbok blir det mulig å lese enkle avis-tekster o.a. Hver elev får tilbud om en personlig veileder med estisk morsmål og kunnskap i norsk. Dette skjer i samarbeid med norske foreninger i Estland.

Trinn III. Kapittel 31-40

På tredje trinn kommer eleven så langt at han ved hjelp av ordbok kan lese de fleste normale tekster. Evnen til selv å uttrykke seg avhenger sterkt av øvelsen. Med støtte i kurset og besøk hos estiske venner vil kommunikasjonen komme opp på et meningsfylt nivå.

Det vil bli mulig å avlegge en sluttprøve på hvert trinn, og alle som på tilfredsstillende måte gjennomfører et kurs, blir belønnet med diplom.

Turid Farbregd er fast bosatt i Finland, adresse:

Granvägen 14 A 36, FIN - 00270
Helsingfors, Finland.

Tlf. fra Norge: 00 358 9 477 1488.

En kommer også i kontakt med henne via foreningens adresse, og på internett er det enkelt:

turid.farbregd@kolumbus.fi

i pølsa når interessen viser seg og når vi rekker å gjøre det.

JV Lærer en også å skrive estisk?

TF Hvis du skriver Tallinn med dobbel

nn, så kan du allerede mer enn de fleste. Men ... altså, alvorlig talt. Alt avhenger av deg selv. Hva har du lyst til? Hvor langt vil du gå?

Minoriteter ...

på. De som det gikk ut over var - som så ofte ellers i historien - den opprinnelige lokalbefolkningen, esterne selv.

Russerne

Det bringer oss over på en av de andre viktige minoritetsgruppene i Estland, nemlig russerne. Her er det viktig å presisere en ting: De russerne med historiske røtter i Estland, førkrigsminoriteten, var en helt annen gruppe enn de russerne som lever i dagens Estland. Mens dagens minoritet er sovjetinnvandring og utgjør bortimot en tredjedel av befolkningen, var den gamle gruppen både mye mindre, og innvandrere av en helt annen type. Mange av dem var religiøse flyktninger fra 1700- og 1800-tallet - de såkalte gammeltroende. Dette var ortodokse kristne som stod i

opposisjon til reformer gjort i den russiske kirken, og som derfor ble forfulgt i Russland. De slo seg derfor ned i utkantene av det russiske imperiet, blant annet i Estland. De bosatte seg langs Peipsisjøen, der de i sine særpregede landsbyer levde enkle og fredelige liv som fiskere og småbrukere. I tillegg til denne gruppen kom en del innvandring fra russifisering på 1800-tallet - universitetet i Tartu ble i 1802 gjenåpnet som et russisk universitet, og en del av dem var flyktninger fra første verdenskrig og revolusjonen i Russland.

Svenskene

En tredje viktig gruppe var estlandssvenskene - eller kystsvenskene, som esterne selv kaller dem. Deres historie i Estland er nesten like lang som tyskernes, men langt fredeligere. De kom som emigranter fra Sverige på leting etter jord og levebrød, hovedsakelig på 1300-tallet, mange av

Kystsvensker i helge-antrekk på Runo (Ruhnu), ca. 1900? Kirke trolig fra 1644.

dem kom via Finland. De levde som fiskere og småbrukere på de estiske øyene og på vestkysten der de utgjorde en ganske stabil og isolert gruppe. De hadde altså lite eller ingenting å gjøre med det senere svenske styret i Estland på 1600-tallet. Etter seks-sju hundre år med svært begrensede kontakter snakket de tidlig i det 20. århundre en svensk dialekt som adskilte seg så mye fra moderne standardsvensk at det nok kunne være vanskelig å forstå dem for en vanlig svenske

Jødene.

En fjerde liten, men likevel svært interessant minoritetsgruppe i Estland, var jødene. Jødene i Estland var generelt godt utdannede, urbane og språkmektige. Estland hadde liten eller ingen antisemittisme, og dette gjorde det svært attraktivt for jøder å bosette seg her. De estiske jødene i før- og mellomkrigstiden kunne verken identifiseres med typiske øst- eller vesteuropeiske jøder og utgjorde på mange vis en unik gruppe. Morsmål for svært mange av dem var jiddisk.

Latviere utgjorde også en betydelig minoritet i Estland etter selvstendigheten. Dette hadde sammenheng med at de estiske og latviske områdene før andre verdenskrig aldri hadde hatt noen klar nasjonal grense, og at det dermed ble boende såvel estere på den latviske siden som latviere på den estiske siden av grensen da den skulle trekkes.

Det fantes naturligvis også andre mindre grupper, eksempelvis polakker, sigøynere, finner (fra Ingermanland), tartarer, ukrainere, hviterussere og flere, men de fem omtalte gruppene utgjorde langt på vei de viktigste.

Selvstendigheten

Da Estland for første gang i historien

erklærte seg uavhengig og ble en selvstendig nasjonalstat i 1918, forandret mye seg for minoritetene. For det første gikk det estiske folket selv over fra selv å være en liten minoritet i et stort russisk tsarvelde til å bli herrer i eget hus. Vanskeligere var det nok for russerne og spesielt tyskerne. Mens russerne mistet tilknytningen til Russland og identiteten i imperiet, mistet tyskerne sin posisjon som maktelite. Nå måtte de finne seg i at de var en liten gruppe blant andre små grupper i en selvstendig estisk stat.

I 1922 var russerne den klart største minoritetsgruppen i antall, med 92 000 eller 8,2 % av befolkningen. Tyskere utgjorde samme år ca. 1,7 %, det vil si 18 300. Av svensker var det 7850, eller ca. 0,7 %. Jødene utgjorde omtrent 0,4 %.

Når et tidligere undertrykt folk får sjansen til selvstendighet og egen nasjonalstat, er det nærliggende å tro at nasjonalisme, sjåvinisme og liten forståelse for minoriteters behov fort kan bli resultatet. Dette var ikke tilfelle for det unge Estland. Her ble alle gruppers nasjonale rettigheter ivarettatt. Det kan naturligvis diskuteres i hvor stor grad dette kom av godhet og velvilje fra esterne - kampen for å bli anerkjent internasjonalt spilte nok også inn. Uansett var resultatet en minoritetspolitikk som var enestående i sitt slag, og som faktisk var nyskapende på verdensbasis.

I uavhengighetsmanifestet av februar 1918 var det et par avsnitt av spesiell viktighet for de nasjonale minoritetene. Det første av dem vil vi kanskje regne som selvsagt for et demokratisk samfunn, men den andre er mer bemerkelsesverdig med tanke på tiden det ble skrevet i. Det følgende er altså sitert fra "Manifest til alle Estlands folk":

Alle borgere av republikken Estland, uten hensyn til religiøs tro, nasjonalitet og

Dette dokument ble overrakt den estiske regjering som takk for at den jødiske minoritet i 1925 hadde fått språklig og kulturell autonomi "for første gang i det jødiske folks historie". Fra Vello Helk: Estlands historie

politisk syn, finner den samme beskyttelse framfor republikkens lov og rettsystem.

Nasjonale minoriteter som bor innenfor republikkens grenser, russere, tyskere, svensker, jøder og andre, er garantert retten til nasjonalt kulturelt selvstyre.

Kultura autonomi

Dette siste prinsippet, heretter referert til som kultura autonomiet, gikk svært langt i å tilkjenne minoritetsgruppene spesielle rettigheter. Selv om prinsippet altså ble erklært allerede ved opprettelsen av den første republikken, tok det sin tid før den endelige loven gikk igjennom i parlamentet. Den første tiden var en vanskelig periode for den estiske republikken, der det meste av energien gikk til å konsolidere selvstendigheten og bygge opp de grunnleggende strukturene. Men i 1925 ble endelig loven om kultura autonomi for nasjonale minoriteter godkjent i Riigikogu (riksforsamlingen).

Den nye loven gav de forskjellige gruppene rett til å velge egne kultura råd som

ble den offisielle autoriteten på følgende områder:

- Organisere, administrere og kontrollere offentlige og private skoler og andre utdanningsinstitusjoner for den aktuelle gruppen

- Sørge for andre kulturelle behov gruppen hadde, og å opprette de nødvendige institusjonene for dette formålet.

Det første valgte kultura rådet kunne - forutsatt at 60 % av medlemmene stemte for - fortsette med dannelsen av et kultura styre. Straks dette var i funksjon, ville kontrollen av alle offentlige skoler som tilhørte minoriteten, bli

overført til dette styret.

Selvstyret var ikke geografisk begrenset til bestemte provinser og områder; det inkluderte alle minoritetsmedlemmer og institusjoner innenfor Estland grenser.

Kultura rådene var garantert sin del av de overførte offentlige midlene til utdanningsinstitusjoner. I tillegg hadde det rett til å legge visse skatter på sine medlemmer.

Den opprinnelige loven omfattet tre grupper som var nevnt ved navn, nemlig russerne, tyskerne og svenskene, så vel som alle andre nasjonale minoritetsgrupper med minst 3000 medlemmer. Dette inkluderte dermed også jødene og latviene.

Alle borgere hadde etter fylte 18 år rett til selv fritt å bestemme sin etniske tilhørighet.

Hver minoritetsgruppe førte et register over personer som tilhørte gruppen - i praksis et stort medlemsregister. En ble slettet fra registeret ved eget ønske, ved død, eller ved å frasi seg estisk statsbor-

gerskap.

Denne loven var i funksjon fra 1925 og fram til andre verdenskrig da Estland ble okkupert av Sovjetunionen.

Denne loven var slett ikke den eneste muligheten minoritetene hadde til å få innflytelse over egen situasjon. I mange områder var de såpass konsentrerte at de uansett dannet et flertall i lokaldemokratiet. Dermed var det det begrenset hvor mye de kunne tjene på å opprette egne nasjonale råd. Dette gjaldt spesielt kystsvenskene og russerne, og dette var nok sammen med økonomi og begrenset utdanningsnivå årsakene til at de aldri benyttet seg av de rettighetene kultura autonomiet tilbød. De to gruppene som faktisk brukte muligheten var tyskerne og jødene. Tyskerne, som også hadde vært sentrale i utformingen av loven, var de første til å få godkjent sitt valg av kultura råd Jødene kom året etter og ble godkjent sommeren 1926.

Begge disse gruppene fortsatte å utmerke seg, innen utdanning og vitenskap. Tyskerne, som ikke lenger var jordeiere og herrefolk, fant på mange områder sin plass som en intellektuell elite.

Disse to selvstyremyndighetene fortsatte sitt virke helt fram til krigen. Det var imidlertid ting som forandret seg i stemningen i Mellomkrigs-Estland. I begynnelsen av trettiårene var det unge demokratiet kommet inn i en dyp krise. Antidemokratiske høyrekrefter truet, representert ved foreningen av krigsveteraner fra selvstendighetskrigen. Dette ledet fram mot sammenbruddet av det parlamentariske demokratiet i 1934 da Konstantin Päts tok makten som president nettopp for å unngå at de mest ytterliggående høyrekreftene skulle gå av med seieren. Han forsøkte å "berge demokratiet ved å avskaffe demokratiet", som noen har uttrykt det.

Under det autoritære styret

Det autoritære styret i årene som fulgte var ikke minoritetsfiendtlig, slik som en kunne se det i mange andre europeiske land i denne perioden. Likevel fikk nok også minoritetene lide under de begrensningene i demokratiske rettigheter som generelt ble gjeldende. Det sier sitt at da russerne søkte om å få opprette sitt kultura styre i 1937, fikk de avslag. Formelle årsaker, og en forvirrende konstitusjonell situasjon ble brukt for å rettferdiggjøre avslaget. Da en ny grunnlov var på plass i 1938, hadde de igjen muligheten til å søke, men gjorde det aldri. Hva som videre kunne skjedd, får vi aldri vite ettersom utviklingen ble avbrutt av den andre verdenskrigs mareritt.

Andre verdenskrig: Slutten på en epoke

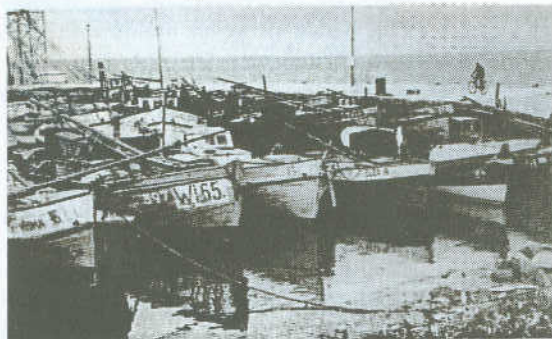
Den definitive slutten på denne epoken var ikke bare slutten på det frie Estland og dets minoritetspolitikk, men også på minoritetene selv. I løpet av kort tid ble hele den demografiske situasjonen, som hadde begynt å stabilisere seg og fungere, totalt forrykket.

Den 23. august 1939 ble Molotov-Ribbentrop-avtalen undertegnet. Denne ikke-angrepspakten mellom Sovjetunionen og Nazi-Tyskland hadde en hemmelig tilleggssprotokoll der de delte grensestatene i innflytelsessfærer. Dermed gav Tyskland Sovjetunionen i realiteten frie hender til å erobre Estland, dette var foranledningen til at Hitler "kalte tilbake" tyskerne bosatt i Baltikum, til tross for at de hadde bodd der i 700 år og hadde sin identitet der. Mange reiste, og de som ville bli igjen, ble stort sett overbevist da de så bolsjevik-okkupasjonens realiteter.

En liknende skjebne fikk svenskene,

som flyktet til et Sverige mange av dem aldri hadde sett. Svenskene på øyene fikk sine lokalmiljø ødelagt allerede i 1939 av sovjetiske militærbaser som Estland ble tvunget til å godkjenne.

Fra 1941 til 1944 ble Sovjetunionen midlertidig presset tilbake av tysk okkupasjon. I løpet av denne tiden ble den jødiske befolkningen i Estland stort sett utslettet, enten drept av tyskerne eller de flyktet til Russland, der de heller ikke fant noen beskyttelse. Tyskland kunne faktisk stolt erklære Estland "judenfrei".

Med slike småbåter flyktet tusener sist i september 1944 over den urolige Østersjøen til Sverige. Her er en del av dem i Slite på Gotland før fartøyene ble utlevert til Sovjet. Fra Vello Helk: Estlands historie.

Grovt sagt: I løpet av andre verdenskrig mistet Estland sine minoriteter. I 1945 utgjorde esterne selv 97,3% av befolkningen. Denne situasjonen skulle ikke vare lenge, og landet som nå var en del av Sovjetunionen ble raskt invadert av sovjetisk - hovedsakelig russisk - arbeidskraft.

Selvstendige igjen

Da Estland fikk tilbake sin selvstendighet i 1991, snudde situasjonen atter en gang. Inntil da hadde andelen av estere minket i en slik grad at esternes nasjonale identitet og eksistens var truet. Nå var esterne atter en gang herrer i eget hus, etter femti år

under Moskva. Denne gangen skulle republikken stå overfor en langt mer problematisk situasjon enn første gang, hva angår nasjonale minoriteter. For det første er den nye gruppen av russere så mye større og mer massiv. For det andre er den mer rotløs, mange av russerne er løs arbeidskraft som reiste fra sted til sted i Sovjetunionen. Og sist men ikke minst: Spørsmålet om statsborgerskap skulle vise seg å bli et av de store vanskelige spørsmålene for den gjenopprettede estiske republikk.

Ettersom det nye Estland blir sett på som en direkte fortsettelse av republikken fra mellomkrigstida, har også arven fra den tiden, når det gjelder minoritetslovgivning, blitt tatt opp igjen. I 1993 kom for eksempel den nye loven om kultura autonomi, som bygde på prinsippene fra 1925. Denne inneholder imidlertid bestemmelser om at bare medlemmer av minoritetene som har estisk statsborgerskap kan stemme ved valgene og selv stille til valg innenfor minoritetenes institusjoner. Dette er i seg selv verken urimelig eller kontroversielt, men situasjonen blir komplisert av den store mengden innbyggere - for det meste russere - som fremdeles er uten statsborgerskap. Den hindringen som oftest blir nevnt, er språkkravet i statsborgerskapslovgivningen - eller den manglende motivasjonen blant russere til å lære estisk, om en ser det fra den siden.

Fremtiden ser likevel lys ut - mulighetene er der, lovgivningen er der, og den oppvoksende generasjon av russere lærer sin estisk på skolen og har alle muligheter for å bli statsborgere. Det hele avhenger med andre ord av minoritetenes vilje til å ta i bruk de mulighetene som finnes.

Båtforbindelsen Stockholm-Tallinn: Nytt navn - framleis drift

I lengre tid har ferjeselskapet Estline, som har drive ferjeforbindelsen fra Stockholm til Tallinn, slite tungt økonomisk. Utpå seinhausten i fjor vart det klart at dei ikkje var i stand til å halde det gåande, og forhandlingar om sal vart innleidde. Selskapet Hansatee, som under varemerket Tallink i lang tid har drive båttrafikk mellom Estland og Finland, melde seg som interessert. I lang tid var det heilt i det blå nøyaktig korleis dette kom til å slå ut, og spesielt vekte det reaksjonar då Estline gjorde det klart at dei ikkje lenger ville ta imot billettreservasjoner til etter nyttår. Dei kunne heller ikkje gi nokon garanti for at det i det heile ville finnast nokon direkte heilårs passasjerbåtforbindelse mellom Sverige og Estland etter 1. januar 2001.

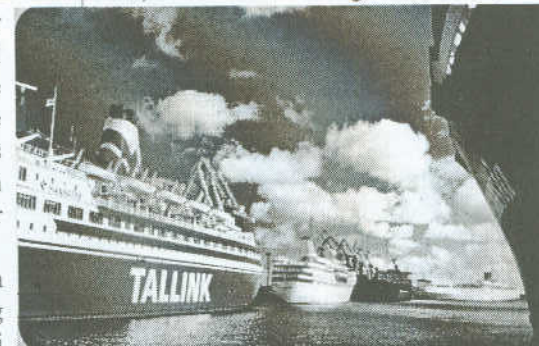
Denne svært usikre situasjonen forstyrte mange reisepplanar, og provoserte til kommentarartiklar i estiske medium med overskrifter som "Sverige er igjen langt borte" (Postimees 23.11.00) - med referanser til ei ikkje altfor fjern fortid då ein tur til Sverige var uopnåeleg for dei fleste.

Etter som tida gjekk, vart det meir og meir truleg at det kom til å ende med sal og framleis drift, men noko meir enn det visste ingen. I første delen av desember var det framleis berre mogleg å bestille billetter fram til nyttår, og skulle ein attende etter den tid fekk ein vite at ting nok kom til å bli klarare omkring 11. desember.

Det vart det, og det var ein lette for dei som frykta eit brot i forbindelsen til Sverige - og dermed til Noreg: Sjølv om Est-

line ikkje lenger eksisterer frå nyttår, vil begge skipa framleis gå mellom Sverige og Estland. Detaljane i ruteplanen vart rett nok endra opp til fleire gonger før alt var endeleg klar, men det viktigaste er vel at det framleis er mogleg å køyre bil eller ta buss frå Noreg eller Sverige til Estland utan å måtte ta vegen om Finland eller andre dyre omvegar.

Endringane går ut på at mens Estline hadde ein tur kvar ettermiddag fra kvar side, mellom Tallinn og Stockholm, blir

det heretter avgang frå Stockholm eller Tallinn berre annankvar kveld, det vil seie at berre det største skipet - Regina Baltica - held fram i samme rute.

Samtidig vil det mindre skipet - Baltic Kristina - gå inn i endå tettare trafikk, med avgang kvar kveld frå Paldiski nokre mil vest for Tallinn, og andre vegen kvar morgon frå Kappellskär nord for Stockholm. På grunn av dei begrensa mogleghetene for tollkontroll på desse stadene, er det diverre inntil vidare berre mogleg å ta bilen med seg på denne ruta. Meir informasjon om rutene kan ein no få på heimesida til Hansatee Tallink, <http://www.tallink.ee>. (Øyvind Rangøy)

Gatebarn i Tallinn

Solveig Bergsland forteller

Jeg møtte gatebarna for første gang i mars 1998. Vi hadde da en bussgruppe med til Estland sammen med en hjelpesending til Narva. Vi hadde på programmet lagt inn et besøk i kirken i Tallinn som den gangen inviterte ca. 17 barn for å få et måltid mat. En til to ganger i uken kom de. Noen ganger ble det også kjørt mat ut i det kriminelle området der barna bodde i noen store spøkelsesaktige skur, uten vinduer og dører. Personlig hadde jeg ingen tanke for å gå inn i noe arbeid i Tallinn. Jeg hadde akkurat avsluttet innsamlingen av 75 000 kroner til et barnehjem i Tapa. Dette for at de små i Tapa skulle få et større hus å bo i. Jeg var redd for at folk i mitt nærområde skulle føle at det var nok mas etter penger.

Da vi på besøket vårt kom tilbake fra omvisningen i Kopli-området og de forferdelige husa, skulle vi spise middag sammen med de inviterte barna i kirken. Vi skulle synge bordverset først. På tre språk. Jeg skulle lede an på norsk: O store Gud ... De andre på russisk og estisk. Da jeg stod der foran bussgruppen min og sang, falt et sideblikk på de skitne, illeluktende, skabbete og lusete ungene som satt ved bordet like ved. Disse barna var vi blitt advart mot å

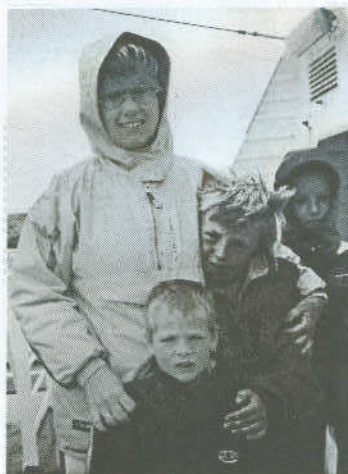
ha fysisk kontakt med på grunn av faren for smitte. Midt i sangen ble Jesu ord veldig klart for meg.

Da jeg var tilbake i Oppdal, satte jeg i gang en innsamling for å få pusset opp badet i Peeterlikirken. Det stod ferdig i november 1998. Andre rom i 2. etasje ble også restaurert slik at dagsenteret 9. januar 1999 ble omgjort til barnehjem.

De siste årene har det bodd 15 - 17 barn her. Det ble seinere på høsten pusset opp to jentetoeletter samt to jenterom. Midler til dette ble blant annet gitt fra Tyskland. Jeg var en tur til Tallinn i november 1999. Da var det en av jentene, Anna på ti år, som satt på fanget mitt en dag. "Kan jeg få komme og besøke deg i Norge og se på huset ditt?" spurte hun. Kanskje jeg kan få ordnet det slik at dere kan komme over alle sammen," svarte jeg.

Og slik ble det. Første juni 2000 kom 17 barn og to voksne til Oppdal. Her var de i 8 dager, så drog hele gjengen til Sula for 8 dager før de 16. juni vendte tilbake til Estland.

Jeg hadde hele tiden vært veldig spent på om jeg skulle klare å få finansiert turen. Det var tross alt et budsjett på 80 000 kroner. Da alle regningene var betalt, hadde innsamlingen gitt oss et overskudd

Solveig med noen av barna på Norgesopphold. Neste s.: Med Andrei som det hele startet med, på besøk hos familien i Norge.

på 113 000 kroner. Disse pengene ble sendt nedover til Tallinn slik at drømmen om å få bygget et dagsenter i kjellerloka-

lene kunne starte. Restaureringen begynte i september 2000, og en gang i mars-april 2001 vil et dagsenter på 400 m2 bli offisielt åpnet i Peeterlikirken. Det er et senter der vanskeligstilte barn kan komme og spise, dusje, skifte klær, og ikke minst: få møte voksne å snakke med slik at de kanskje kan få en bedre framtid. Mannen som startet det hele et halvt år før kirken kom inn i bildet, Mati Sinisaar, sier: "Jeg vil at gatebarna skal oppleve egenverd, at de skal få et nytt liv og bli gode borgere av Estland."

Flere barn

Offisielle tall viser en stigende fødselskurve, men de opplyser ikke om Aino Järvesoo har en finger eller eventuelt en million kroner med i spillet. Hun er ei menneskevennlig dame på 90 år som tok med seg alle pengene og flyttet hjem fra amerikansk eksil. Nå gjør hun alt hun kan for at det estiske folket skal bestå og leve lenge i landet.

Metoden til fru Järvesoo går ut på at hun i en treårsperiode donerer en million per år som går til å betale for kunstig befruktning av kvinner som ikke har klart å bli gravide på annen måte.

Aino Järvesoo er bekymret over de kummerlige forholdene for barnefamilier. Barnetrygda er EEK 150 per måned. Gjennomsnittlig alderspensjon er EEK 1550 i måneden. Det er heller ikke noe å rope hurra for, men tross alt ti ganger så mye som barnetrygda. "Vi har flere biler i Estland enn vi har barn under 16 år," påpeker hun. "Det er registrert 416 000 biler, men vi har bare ca. 300 000 barn."

Når vi uavhengig av fru Järvesoo ser videre på den estiske statistikken, konstatere vi at det i fjor ble født 501 flere

barn enn i 1999, totalt 13 046. Av disse var 6792 gutter og 6254 jenter. Størst var økningen i Harjumaa fylke, fra 849 i 1999 til 1173 i 2000.

Hvert menneske er enestående. I Estland ønsker mange foreldre å gjøre dette helt tydelig for verden ved å gi barnet et navn som ingen, eller nesten ingen andre har. Ingen spør tydeligvis om navnet kan bli til byrde for bæreren. Guttenavn i fjor var f.eks.: Kareem, Lohe, Preio, Evor, Danero, Rode, Manrico, Priitin, Geor. Og jentenavn: Enoola Liza, Moon Önn, Benelote, Arlethe, Regle-Teele, Illemar, Carola Trixibell.

Vi kunne fristes til å si at dette likner verken fugl eller fisk. Da hører det vel til saken at guttenavnet Lohe betyr "drake". Så får hver og en avgjøre for sin del om draken er fugl eller fisk. Samtidig kan vi mistenke foreldrene til Moon Önn for å bruke opium, for om vi tar det navnet bokstavelig, betyr det "Valmue Lykke". Kan du tenke deg å rope på podene ut av vinduet: Drake og Valmue, nå må dere komme og spise! (Postimees 29.12.00 oa. JV)

Sykepleiere fra Baltikum til Norge?

I desember begynte estiske aviser å skrive om et prosjekt som gikk ut på at det i Estland skulle utdannes sjukepleiere for arbeid ved norske sjukehus. Tonen var nærmest begeistret. Her skjer det store og spennende saker. Og bak det hele stod den norske forretningsmannen Finn Radmann fra Trondheim.

Radmann har et par konkurser bak seg i Estland. Det første prosjektet var en ullgarnsfabrikk i Haapsalu på Estlands vestkyst. Det andre et (norsk-)estisk-ukrainsk prosjekt som skulle produsere stålvaier. Den manglende suksessen med disse foretakene forklarer Radmann for det første med manglende erfaring i forretningsaker i Estland og for det andre at Russland innførte så mange restriksjoner på handel og transport over grensene.

Mannen har likevel et ukuelig pågangsmot og har lansert det baltiske prosjektet som går ut på å eksportere sjukepleiere fra alle de tre baltiske land til Norge. Han har registrert et firma med navnet Baltic Health Care som en paraply med underavdelinger i hvert av de tre baltiske land.

Meningen er å samarbeide med institusjoner som utdanner sjukepleiere og tilby undervisning i norsk som så skal kvalifisere for ansettelse i Norge. Radmann tilbyr stipend/lån i studietida mot at sjukepleierne binder seg til tre års tjeneste i Norge. I løpet av de tre åra skal sjukepleierne betale studielånet og er etterpå frie mennesker. I samarbeidsavtalen mellom Radmann og Tallinna Meditsiinikool står det at skolen skal motta EEK 230 i måneden som godtgjøring for å utdanne sjukepleierne. I tillegg betaler Radmann lønn til norsklærerne. Elevene binder seg

til ved eventuelt studieavbrudd å betale tilbake EEK 4000 for hver påbegynt studiemåned.

Radmann tar allerede i forveien opp bestillinger fra norske sjukehus. Han beregner seg et formidlingsgebyr på NOK 75 000 per sjukepleiersnute.

Estlands-nytt har innhentet opplysningene fra estisk presse der det blir gitt uttrykk for stor skepsis til "menneskehandelen". Det blir også slått opp at Radmann skulle ha til hensikt å sko seg på bekostning av baltiske (for det meste) kvinner som har utrolig låge lønninger sammenliknet med det norske lønnsnivået.

Planen går ut på å eksportere hundrevis av sjukepleiere per år til Norge når det hele kommer i gjenge. Avisene slo stort opp på førstesidene at det ikke så ut til å gli helt etter programmet og at samarbeidet med de baltiske sjukepleierskolene knirket påtakelig.

Opprinnelig skulle eksporten begynne om tre år, dvs. når de sjukepleierne blir ferdige som nå begynner på utdannelsen. Det kan imidlertid bli for seint, fordi sjukepleierbehovet etter hvert blir fylt også ved hjelp av andre tiltak, blant annet import fra Sverige, Finland, Tyskland osv. Noe av det siste på fronten er en framstøt i Polen.

Det blir forsøkt å forsere utdanningen med intensivkurs i norsk språk og andre forhold som er vesentlige for å få arbeid i norsk helsetjeneste. Første forelesning i Tallinn gjaldt yrkesetikk. Innføringskurset omfatter først og fremst språket og er planlagt til 600 timer. Det er mye på et halvt år, så det er også utarbeidd et alternativt opplegg med gjennomføring i løpet av ni måneder.

Av en eller annen grunn ble prosjektet

i januar plutselig slått opp og beskrevet på en veldig negativ måte som gjorde det nødvendig for Radmann å styrte til Estland 22. januar og berolige nervøse sjukepleiere. Og hvem ville ikke fått kalde føtter av slike oppslag: "Lågtlønnete sjukepleiere gjør nordmann til millionær", "Det norske sjukepleierprosjektet stadig mer kaotisk", "Sjukepleierne har ingen garanti for arbeid i Norge". Dette var et utvalg fra Eesti Päevaleht. Andre aviser var til dels enda mer negative og nesten insinuerende. Etter Radmanns møte med estisk presse, begynte tonen å forandre seg: "Norske sjukehus venter på sjukepleiere fra Estland", het det 24. januar i den siterte avisa. Da hadde avisa også blant annet vært i kontakt med sjukehus i Oslo, Bergen og Trondheim og funnet ut at det faktisk er massevis av ledige stillinger, særlig for spesialiserte sjukepleiere.

Estlands-nytt snakket med Turid Færevold som har erfaring i norskundervisning fra Helsingfors universitet. Hun var i fjor blitt kontaktet av Finn Radmann med spørsmålet om hun kunne lede norskundervisningen for sjukepleiere i de tre land, eventuelt bare i Estland, men fant å måtte si nei på grunn av egen arbeidssituasjon. Hun hadde imidlertid fått et solid inntrykk av Radmann. Som forretningsmann vil han selvsagt tjene penger på prosjektene, men pengene skal komme fra de norske myndighetene. Norge får på sin side billige sjukepleiere i forhold til at de skulle ha utdannet dem selv i flere år. Det er på den måten et prosjekt som alle materielt sett vil tjene på.

Usikkerhet kan oppstå på andre måter. Prosjektet betyr å gripe inn i menneskers liv på en avgjørende måte. Hva det vil bety for framtida til disse menneskene, kan selvsagt aldri vite. Og Norsk-estisk kulturlag var f.eks. i sin tid alvorlig involvert i

et prosjekt som totalt hentet over hundre folkehøgskoleelever fra Estland til Norge. Det var jo også å gripe inn i folks livsløp. Men vi kan uttrykke det på en annen måte: Det var en måte å gi folk nye muligheter.

Radmanns virksomhet er ikke ulovlig. Men Norges oppførsel som gjør slike prosjekter mulige og attraktive, er betenkelig. Der sitter Norge med oljepengene og rikdommen sin som et arabisk sjeikdomme og "kjøper" mennesker fra fattigere land for å dekke sine sørvisbehov.

En medarbeider fra Estlands-nytt kom tilfeldigvis i snakk med Svetlana Balandina da hun var innom en bokhandel i sentrum av Tallinn for å kjøpe Norsk-estisk ordbok. Det viste seg at hun var sjukepleier som hadde sluppet gjennom nåloyet og var blant de 60 utvalgte på Radmanns norskkurs i Tallinn. Hun var full av optimisme og så fram til å lære mye nytt, både på kurset og siden i Norge. Som navnet viser, er hun estlandsrusser, men snakket flytende estisk. "Bestefar var ester," gav hun som forklaring. Vi fikk ellers vite at det i Estland totalt sett fins 68 sjukepleiere som i tillegg til sjukepleierutdannelsen har eksamen fra universitet eller høyskole. Svetlana er en av disse. Hun hadde universitetseksamen i administrasjon.

Det ser ut som Norge kan se fram til å motta høyt kvalifisert arbeidskraft fra Baltikum. Som estlandsvenner kan vi sørge over at de dyktigste drar fra landet. Opplysningene er litt motstridende, men vi har inntrykk av at det er for få sjukepleiere ved estiske sjukehus også. Kan vi tro at de som kommer hit vender tilbake etter tre år og tar fatt på oppgavene i hjemlandet - enda bedre kvalifiserte enn da de dro, men med en lønn som etter norske forhold er mer enn ussel. (Eesti päevaleht, Postimees, Äripäev o.a. 16.-26.1., JV 25.1.2001)

Medlemsmøte i Norsk-estisk forening

Et vellykket medlemsmøte ble arrangert 25 oktober i fjor. Foreningens medlemmer fikk stifte bekjentskap med Estlands nye ambassadør Peep Jahilo. Han holdt en interessant innledning om estiske samfunnsforhold og Estlands plass internasjonalt. Det gikk klart frem av foredraget at det estiske samfunnet er under rask forandring. Forhåpentlig stimulerte dette tilhørerne til å tenke over hvilke nye utfordringer Norsk-estisk forening står overfor i sitt arbeid.

Medlemsmøtet ble holdt i hyggelige lokaler

som Foreningen Norden meget velvillig stilte til rådighet.

Ca. 40 engasjerte og entusiastiske medlemmer hadde møtt frem.

Fra programmet ellers kan nevnes at 12 år gamle Jadran Duncumb imponerte forsamlingen med sitt klassiske gitarspill. Else-Jannike Kuum viste lysbilder fra Estland. Elvi Sovholt stod for hjemmebakte kaker og boller.

Minner om min far Richard Bjercke Estlands æreskonsul i mellomkrigstiden

Av Alf R. Bjercke

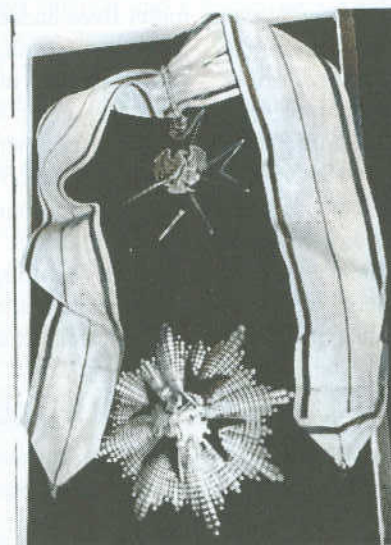
Min far, den kommende æreskonsulen Richard Bjercke ble født den 6. juni 1885 i daværende Christiania som barn nummer fem til Alf Bjercke og Amalie Christine Hesselberg. Sine første skoleår tilbrakte Richard Bjercke i Christiania, senere studerte han kjemi ved Universitetet i Braunschweig i Tyskland. Han fungerte lenge som leder i Oslo Handelsstands Forening (1936-1946), og ble til slutt fjernet av tyskerne på grunn av en tyskerfiendtlig tale på foreningens 100-års jubileum. Huset hans ble okkupert av tyskerne siden de trodde det tilhørte Republikken Estland. Richard Bjercke var gift med Birgit Brambani av norsk-svensk-italiensk herkomst.

I juni 1921, da jeg var bare to uker gammel, ble faren min

utnevnt til Estlands æreskonsul for hele Norge. Senere ble det dannet et korps av konsulter og visekonsulter, og det ble utnevnt syv ledere over hele landet. Direktøren til eksportgruppen Anth. B. Nilsen, Gunnar Holst, ble utnevnt til førstekonsul i Oslo. I Halden ble skofabrikanten og president i mange nasjonale komiteer, Marcus Halvorsen, utnevnt. På tilsvarende måte ble noen kjente bybor-

gere utnevnt i Trondheim og Bergen, og etter det jeg husker, også i Kristiansand og Stavanger.

I 1920 ble Richard Bjercke tildelt (Order of Republique 3rd degree og etterpå 2nd degree). I 1950 fikk han Røde Kors Orden.

Ordenen tildelt Richard Bjercke av den estiske republikk

Som smågutter møtte jeg og min bror Leif flere kjente estere. Flere estiske ministre med konene sine var hyppige middagsgjester hos oss. Den estiske ministeren Heinrich Laretei husker jeg godt. Han var meget populær blant oss tenåringer, og jeg kan huske ham fortelle historier om slagene mot Russland i 1918 - det året Estland erklærte seg selvstendig. Senere har jeg ved flere anledninger truffet hans datter Kābi Laretei som i dag er en velkjent pianist og for-

fatter, bosatt i Sverige. Jeg husker også at vi så en fotballkamp mellom Estland og Norge sammen.

Da min far døde i 1966, fikk jeg spørsmålet om å overta konsulvervet. Dette var dessverre umulig for meg da jeg allerede i tre år hadde fungert som generalkonsul for Tunisia. I 1990 var jeg som sjemann på seilskipet "Sørlandet" for første gang på besøk i Tallinn.

Utenriksminister Ilves i Norge

Utenriksminister Toomas Hendrik Ilves var på norgesbesøk 18.-19. oktober. Han ble mottatt av kong Harald som gjenoppfrisket minner fra sitt og dronning Sonjas besøk i Estland i 1998. Hans majestet la for dagen en levende interesse for utviklingen i Estland og dagens situasjon. Etterpå hadde Ilves drøftelser med utenriksminister Thorbjørn Jagland. De to var enige om at de bilaterale forbindelsene både kunne og burde utvides. Fra norsk side ble det igjen forsikret at Norge støtter estisk natomedlemskap. Norge ivrer også for estisk deltaking i EU, og i forbindelse med det også i EØS.

Ilves understreket framhevet Estlands interesser når det gjaldt å oppnå uavhengighet innen energiforsyning. Estland ønsker å delta i et baltisk elektrisitet- og gassnettverk. Han mente å kunne påvise et

interessefellesskap mellom Norge som energileverandør og Estland som avtaker. Jagland konstaterte at han forholder seg meget seriøst til EUs nordlige dimensjon. Østersjø-området gjennomgår den sakte utviklingen i Europa og trenger i den forbindelse både politisk og økonomisk samarbeid.

Energiforsyningen ble også drøftet på det møtet Ilves hadde med statsminister Jens Stoltenberg. Mulighetene for å selge norsk gass til Estland var et viktig punkt.

Ilves takket for det norske initiativet til bekjempelse av smittsomme sykdommer i østersjøområdet. Prosjektet er dratt i gang og gir forhåpninger om gode resultater.

Under sitt besøk holdt Ilves en forelesning på Utenrikspolitisk institutt (UPI). Det aspektet han der tok opp, var Estland som et nordisk land. (JL 25.10.00)

Tallinns tårn på sjakkbrettet: Old Town Chess

Noter bak øyret: Til sommaren kan du få kjøpt ein eksklusiv suvenir i Tallinn. Formgivaren Helmet Raja har laga sjakkbrett og brikker i bøk, dei svarte er lakkerte og derfor mørkare. Alle er stiliserte kopiar av tårn i Gamlebyen. Kongen er t.d. kopi av Oleviste kirik (Olavskyrkja, til venstre), dronninga er laga etter Niguliste kirik (Nikolaikirky, til høyre). Sjakktårna er naturleg nok etter mønster av Pikk Hermann (Lange Hermann). Prisen er førebels EEK 3000, og dei første setta har vore lette å selja, blir det meldt. Kanskje du bør bestilla alt no? Adressa er helmet@mail.ee. Der får du sikkert også vita kva tid spelet blir å få i stein og metall. (EPI 23.1.2001)

Estiske statsborgarar

Då det sjølvstendige Estland vart gjenoppretta, kom det også reglar for kven som kunne bli statsborgarar. Mange tykkjer synd i dei stakkars russarane som kan ha budd heile livet i Estland, og så er dei plutsleg ikkje verdige til å få estisk pass. Eller i alle fall ikkje før dei har lært språket og sett seg inn i visse elementære tilhøve.

Eigenleg er krava meir liberale enn i dei fleste andre land i Europa, langt meir liberale enn i Noreg, t.d. Så kva skal me seia om dei "stakkars russarane"? Ville me teke imot dei i Noreg på dei vilkåra som me krev at estarane skal ta imot dei på? Visst ikkje.

På andre sida: Når estarane er så dårlege til å produsere seg, er det vel bra at ein del av dei ikkje-estiske innbyggjarane tek bryet med å lære det mest elementære som trengst for å oppnå statsborgarskap. I året 2000 var det 3 425 som slapp igjennom nålauga og fekk blått estisk pass.

Det finst også ein annan måte å bli

statsborgar på. I den perioden Estland har vore sjølvstendig, har 678 utlendingar oppnådd statsborgarskap etter regjeringsvedtak for spesiell fortjeneste. Dei fleste av desse fortente borgarane er kulturpersonar eller idrettsfolk som har hjelpt til med å gjera Estland kjent ute i verda. Judokjemparen Aleksei Bodylin som tok olympisk bronse i Sidney, oppnådde statsborgarskap alt i 1995. Likevel var det estarar som murra vonbrotne då den første estiske medaljen denne gongen vart vunnen av ein "russar". Den omstridde italienske finansmannen Ernesto Pretoni fekk estisk statsborgarskap av økonomiske årsaker.

I år 2000 fekk landet 8 nye fortente statsborgarar: Ein på grunn av arbeidet med å utvikla den estiske hæren, ein annan for å ha delteke i forsvaret av estisk sjølvstende, ein tredje for å ha fremja samkvemet mellom Estland og Tyrkia, ein fjerde for arbeidet som flygar i grenseoppsynet, og dei andre for innsatsen innan kultur og idrett. (O.L.M.)

Estisk diplomati

Av statsbudsjettet for neste år går det fram at Estland har 296 tilsette i utanrikstesta, og desse skal altså ha lønn, representasjonspengar og alt som høyrer med til stillingane. Diplomataner arbeider i 36 ambassadar og legasjonar. Bland dei største enkeltpostane i budsjettforslaget er EEK 14,3 millionar til full oppussing av ambassadebygningen i Berlin. Først i 2002 reknar Estland med å ta fatt på bygginga av representasjonbygg i Brussel, det er førebels kostnadsrekna til EEK 70 millionar. (OLM 10.10.00)

Militærutstyr

Den svenske regjeringa vedtok i oktober å gi materiell militærstøtte til dei baltiske landa den komande femårsperioden. Føremålet med støtta er å fremja tryggleiken, fremst ved å sikra grensene og styrkja reddningstenesta. Kompetansen i internasjonal fredsframjande innsats skal også bli vidare utvikla. Samtidig løyser regjeringa eigne problem. Det ville elles vore eit problem kva svenskane skulle gjera med materiell som ikkje trengst etter omstruktureringar i det svenske forsvaret. (HBL 6.10.00)

Estarane drikk mindre og mindre Coca-Cola

Trass all vestlegging og amerikanisering: Coca Cola Company seglar i motvind i Estland. I oktober vart det klart at Estlands-avdelinga av det multinasjonale storkonsernet siste år gjekk med eit underskot på 20 millionar kroner, etter ei vedvarande negativ utvikling dei siste åra. Enkelt sagt drikk esterane stadig mindre Cola og meir av heimlege leskedrikkar, særleg har Coca-Cola tapt marknadsandel til kali - ein tradisjonell leskedrikk med maltsmak.

Framleis har nok det nemnde storkonsernet ein solid posisjon; i andre kvartal i år om lag 42% av leskedrikkproduksjonen i landet. Den negative trenden har likevel utløyst nærmast krisestemning i Coca-Cola Eesti, i november vart det kjent at dei sparka store delar av leiinga, mellom anna er amerikanaren John Walter White ny toppsjef. Strategien for giganten er for tida tung marknadsføring, reklame, reklame og nok ein gong reklame - endå esterane berre smiler ved tanken på at dei heimlege drikkane trass alt greier seg i konkurransen mot dei store. (ØR)

Fra Estonia til finsk fengsel

Esteren Silver Linde (30) ble nylig dømt av en finsk domstol til ni års fengsel for smugling av amfetamin. Dette er den hittil strengeste dommen i Finland for narkosmugling. Linde var ansatt som lastearbeider på passasjerferja Meloodia i trafikk mellom Tallinn og Helsingfors. Hans viktigste medsammensvorne var sjåfør i et byggefirma og fraktet stoffet over Finskevika i et spesialkonstruert gjemme i bilen. Sjåføren ble dømt til 6 år og 8 måneder. Både estere og finner var innblandet som langere og det er felt flere andre dommer i den omfattende saka.

Silver Linde ble kjent for Estland og verden i 1994 da passasjerferja Estonia havarte. Han var da vaktmatros ombord og blant de få som berget livet. Samtidig var han den eneste som kunne si noe om det som hendte på nedre dekk der vannet trengte inn etter at baugvisiret var ødelagt. (JL)

Opp eller ned til Estland?

Idet langstrakte Norge er det nokså naturlig å orientere seg i retningen opp og ned. Nordover og oppover betyr det samme; sørover og nedover blir oppfattet som synonymer.

Hvordan er det så med Norge og resten av verden? Det er påfallende hvor mange norsker som drar "nedover" en tur når de besøker Estland. Enten folk reiser med fly eller båt, kommer de veien via Stockholm. Det er absolutt nedover. Oslo ligger på 59 grader og 56 minutter nordlig bredde, Stockholm på 59 grader, 20 min. Men derfra går det oppover igjen! Tallinn ligger på 59 grader, 26 min. Ikke store forskjeller, men Oslo er den nordligste av de tre hovedstedene, hakk i hæl fulgt av Tallinn, og Stockholm ligger klart nederst. (JL)

Jernbanen: Nytt offer for Estlands økonomiske politikk

Estland får i mange sammenhenger ros for den økonomiske veksten som er et resultat av en ekstrem nyliberalistisk markedspolitikk. Vi får høre at privatiseringen har vært mer vellykket i Estland enn i noe annet tidligere østblokkland.

På mange måter minner denne politikken om Fremskrittspartiets måte å løse problemene på. Det vil si at staten setter ned eller avskaffer skatter og avgifter og tar i stedet inn penger ved å selge statens eiendom. Nå er det bare slik at snart har ikke den estiske staten mer å selge.

Energiproduksjonen og -distribusjonen er overlatt til et amerikansk firma. Forbrukerne har allerede fått betydelige tillegg på regningene.

I desember var det statens jernbaner som stod for tur. Nå blir persontrafikken nedlagt på de fleste strekningene, og det til tross for at det i seinere tid har vært en økning i antall reisende. Staten har ikke lenger lyst til å subsidiere togtrafikken og har følt seg som et offer for pengeutpressing når operatørene på de forskjellige jernbanestrekningene har kommet med sine krav om støtte.

Det hele skjer nå i et så forrykende tempo at reisende og ansatte er omtrent

lamslått. I denne lammelsen har de ikke engang klart å samle seg til aksjoner og protester. Persontrafikken er ikke garantert lenger enn til 2. mars. Trafikkminister

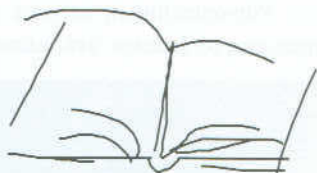
Bare på museum? Blir jernbanemuseet i Haapsalu det eneste sted en kan få oppleve tog i Estland?

Toivo Jürgenson hevder at det på alle måter blir bedre når bussene overtar. "Det er en fiks idé at et menneske bare kan forflytte seg fra punkt A til punkt B med tog," mener han. Men verken ministeren eller noen annen har oversikt over hvor mange veier som må bygges og forbedres for at bussene skal kunne overta.

Ingen vet heller hvor mange arbeidsløse det blir. Kanskje noen får ny jobb i forbindelse med nye bussruter. Det vi vet, er at de ansatte i jernbanen for det meste er russere. Opplæring i estisk språk for jernbaneansatte har vært en av de norske satsingene i Estland. Selvsagt er det ikke bortkastet å kunne estisk, det får en bruk for i busselskapene også om det nå blir satt fart på den typen transport. (14.1.01 JL)

Kultur

Jan-Ivar Byrkjemoen

Bøker og tidsskrifter

Nordbok

Nordbok er navnet på Nordisk Ministerråds komite for litteratur- og bibliotekssamarbeid i de nordiske land. Nå er det ønske om å la dette samarbeidet omfatte også Baltikum. Prosjektleder er Charlotte Sejer Andersen fra Danmark. Hun sendte i november ut et brev til nordiske tidsskriftredaksjoner der hun blant annet skrev:

NORDBOK-komiteen ønsker at fremme interessen for og utgivelsen av litteratur fra de baltiske lande i Norden. Til dette formål har komiteen iværksatt projektet Fra Baltikum til Norden, der skal søke at skape et overblik over situasjonen for disse litteraturer i de nordiske lande og samtidig skal prøve at synliggjøre tilgjengelige oversettelser og stimulere nyoversettelser.

Som et led i dette projekt kan de litterære tidsskrifter i Norden få utbetalt små støttebeløp i forbindelse med oversettelse og publicering av litterære tekster fra de baltiske lande. Vi håber, dette initiativ kan inspirere redaksjonene til at tenke i baltiske baner og dermed

give stemme til litteraturer, der på trods af deres geografiske nærhed stadig er ret ukendte i Norden.

Projektet indsamler også viden om, hvilke tekster der allerede foreligger i oversettelser rundt i Norden, og - ikke minst - hvilke oversettere der findes. Derfor er jeg meget interesseret i opplysninger om litteratur, som måske allerede har været bragt i de enkelte tidsskrifter, og i relevant informasjon i øvrigt, som fx planer om baltisk relaterte aktiviteter, forfatterbesøg el. lign. Samtidig står jeg selv gerne til rådighed med opplysning om oversettere, kontaktpersoner, forfattere osv.

NORDBOK administrerer i forvejen den oversættelsesstøtte, som dels gives til oversættelse af nordisk litteratur i de andre nordiske lande (nabostøtten), dels til oversættelse af nordisk litteratur i de baltiske lande. Dette støtteprogram ventes i år 2001 utvidet til også at omfatte støtte til oversættelse av litterære værker fra de baltiske lande i Norden. Programmet henvender sig primært til forlag. Nærmere informasjon om dette program og om NORDBOKs arbejde i øvrigt kan findes på komiteens hjemmeside: www.bs.dk/nordbok.

(Charlotte Sejer Andersen; Falkoner Alle 98, 4. th.; DK-2000 F; +45 35 36 21 58; mail: csa.nss@get2net.dk)

Eksilestarane si forfatterforeining

Mange av dei fremste forfatarane flykta frå Estland under krigen. I 1945 skipa dei si eiga forfatarforeining i Stockholm - Välismaine Eesti Kirjanike Liit

(VEKL). Bortimot 80 forfattarar har gjennom åra vore knytta til denne organisasjonen. Kjende forfattarar som August Mälik og Kalju Lepik leidde foreininga i lange periodar. Som lesarane av Estlands-nytt kjenner til, døydde Kalju Lepik våren 1999. Ny leiar vart då Enn Nõu som i ymse samanhengar og med sterke vendingar har protestert mot todelinga av estisk litteratur i heime-estisk og eksilestisk. Det var nødvendig så lenge Estland var okkupert. No er det ikkje lenger grunnlag for å skilja mellom forfattarar som alle saman skriv på estisk, hevda han.

Det vart i haust vedteke å leggja ned VEKL. Medlemane vart innmelde /opptekne i forfatarforeininga i Estland som dermed fekk 31 nye namn og kom opp i 296 nummer på medlemslista si. Karin Saarsen leier heretter ei lokal avdeling av forfatarforeininga i Stockholm. (19.12.00 OLM)

Jaan Kaplinski: Hektor. Silm. Filofoofilised romaanid. (Hektor. Øyet. Filosofiske romaner). Tallinn 2000.

Jaan Kaplinski: Kevad kahel rannikul. (Vår på to kyster). Tallinn 2000.

Jaan Kaplinski: Kirjutatud. Valitud luuletused. (Skrevet. Dikt i utvalg). Tallinn 2000, 942 sider.

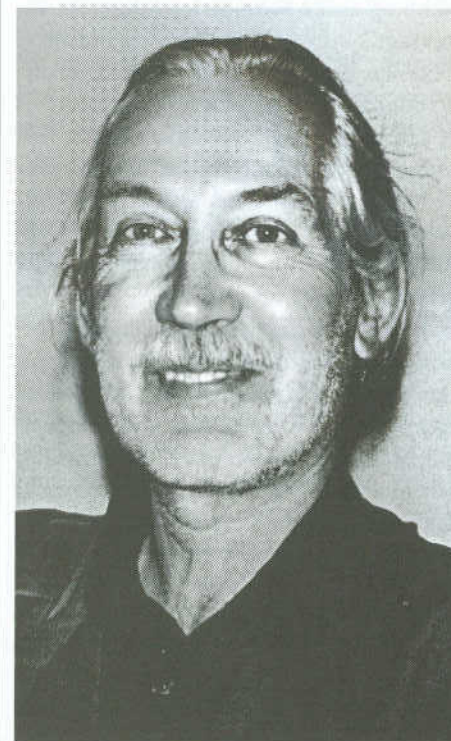
Kaplinski hadde et produktivt år i fjor: Det resulterte i to romaner utgitt i ett bind, en essayistisk reiseskildring fra Amerika, og et omfangsrikt lyrikkutvalg. Han er dessuten spaltist i flere publikasjoner, blir faktisk regnet som den mest produktive essayisten i seinere år i Estland. Han er den fremste dissidenten i dagens Estland, den unge nasjonens samvittighet.

De fleste av Jaan Kaplinskis bøker

er forlengst utsolgt. Det var derfor velkomment at han gjorde et utvalg av tidligere produksjon - som totalt sett ikke er liten. Boka som kom ut i Tallinn like før årsskiftet, var på plass til feiringen av Kaplinskis 60-årsdag 22. januar 2001.

Men forfatteren selv er ikke til stede på seminarer og arrangementene rundt omkring. Han føler seg pinlig berørt når han blir utsatt for så stor oppmerksomhet og flyktet til Italia for et par måneder sammen med kona, forfatteren Tiia Toomet. Det kunne de tillate seg etter at Kaplinski i desember ble tildelt statens store kulturpris på EEK 50 000. Grunngiving for prisen var de samme tre nevnte bøkene.

Det er ikke langt fra tusen sider i den nye diktboka, og altså litt å velge i om noen skulle ville gjendikte mer av Kaplin-

ski på norsk. Og hvorfor ikke? Det utvalget som kom på norsk i 1988 er bare på 185 sider, etterordet medregnet. Den er en riktig perle av en bok som ble satt pris på av mange lyrikkvenner. Nå ønsker vi

å få mer av denne forfatteren. Han er jo sammen med Jaan Kross en gjenganger når kandidatene til Nobels litteraturpris blir nevnt.

Forfattaren som *call girl*

Essay av Jaan Kaplinski

Når kyrkja har makta, prøver ho å forandre samfunnet til kyrkjelyd, når dei militære har makta, vil dei forme samfunnet til kaserne. Når pengane rår, vil dei gjere samfunnet til marknad. Marknaden kan ein definere som torg og underhaldning. Til marknaden høyrer i tillegg til salsdiskane også karusellane, musikantane, kraftkarane, spåkonene, sverdslukarane, sukkertøy i spraglete papir, sprudlande drikke og andre forunderlege ting. Og så sjølv sagt kjeltringane, tjuvane og horene.

Då Sovjetunionen drog sitt siste sukk, betydde det for oss austeuropearar at vi tok fatt på den lange vegen som fører frå kaserna til marknadsplassen. Den vegen har ikkje alltid vore lett å vandre for dei involverte, det vil seie for oss, men frå etnografisk-antropologisk synsvinkel sikkert interessant å observere.

Overgangen frå såkalla sosialisme til såkalla kapitalisme er stort sett blitt oppfatta som ei frigjering frå det totalitære regimet. Men det er berre eitt av aspekta ved prosessen. Verken naturen eller makta likar tomrom, og derfor avløyser den eine makta den andre, og ettersom folk er vane med totalitarisme, prøver den nye makta å dra nytte av denne vanen og feste grepet sitt om alt.

Den ferske pengemakta går i gang med å trengje unna den politiske makta, staten og sjølvstyret, ho skaper sitt eige utdan-

ningssystem, sitt eige politi eller sikkerheitsteneste og sjølv sagt sin eigen ideologi. Dei tidlegare ideologiane - den kristne, den kommunistiske og den tradisjonelle gammalliberalismen - grunnlag og rettferdiggjorde seg med filosofiske og teologiske teoriar. Den ideologien som no har overteke, treng ingen teoriar. Han rettferdiggjer seg med slagord, bilde og fraser frå propaganda og reklame. Påverkningsmetodane vender seg ikkje til fornufta, men til instinkt og emosjonar, liksom på marknadsteatret, slik gjøglarane, loddseljarane og horene gjer det. Slik sett er marknaden snarare ein arvtakar til Goebbels enn til Lenin.

Den marknaden vi raskt er på veg til og sikkert når fram til, er annleis enn den som fanst i gamle dagar. Den gongen GJEKK ein på marknadene, i moderne tid LEVER ein der. Marknaden er levevis, marknaden er sjølv livet. Tilpassinga vår til den nye tida (marknadstida) og den nye fridommen (Marknad - det er fridom!) betyr at vi må finne ei rolle for oss sjølv i marknadssamanheng, eit arbeid som blir betalt. Andre stader enn på marknaden finn ein det ikkje. Slik er det lærerikt å studere korleis folk tilpassar seg nye roller.

Tidlegare partibossar tek fatt som marknadsseljarar, KGB-folk blir marknadssvektarar, dei tidlegare kunstnarane blir marknadsmålarar og gjøglarar med den

grunnleggjande funksjonen å gjere reklame for salsbuer og salsdiskar, for marknadsteater, lotteri, serveringsstader og hører. Og for sjølv marknaden, så klart. Det finst jo ein fare for at einkvan kan bli lei av den, at ein eller annan kan begynne å tvile både på den og på marknadsværdiane, einkvan kan prøve å reise derifrå, eller dei kan vilje sprengje marknaden i lufta. Endelig blir det også kunngjort marknadssnytt i marknadssavisene.

Kva blir det av dei tidlegare forfatta-

Jaan Kaplinski teikna av Kaljo Põllo

rane? Dei har mange mogleikar. Dei kan ta fatt som journalistar og skrive i marknadssbladene. Om dei skriv reklame, lever dei godt og får del i marknadsslegdene. Somme kan begynne som tigarar, nokre blir lirekassespelarar. Men somme blir call girl, det vil seie at dei vandrar frå marknadsplass til marknadsplass og opp-

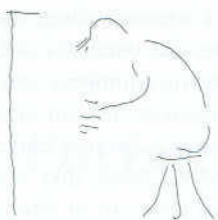
trer med produksjonen sin på estradar, på sirkus, i klovnestykke, eller jamvel i bønnehuset. Forfattaren dreg dit han blir invitert, og han får betalt for det, han blir meir ein aktør og framfører enn ein skribar. Rein allment er han sin eigen fortolkar; han treng ikkje skrive særleg mykje, det rekk med eit dusin dikt eller prosastykke som er sette om til fleire språk og som han slik kan vandre omkring med og stadig på nytt lese opp for marknadssfolket.

Eg har sjølv arbeidd som ei slik litterær call girl i meir enn ti år, eg har besøkt mange marknadsplasser i mange land og kan dele erfaringane mine med dei som er interesserte. For eksempel er det vesentleg å hugse at når du opptrer på marknaden, er du først og fremst call girl, gledesjente, og oppgåva di er å more publikum. Derfor er det nødvendig innimellom stykka alltid å plassere minst eitt moronummer eller opptre som ein god konferansier, fortelje noko morosamt om deg sjølv, eitkvart paradoksalt eller merkeleg.

Stundom kan ein også ta rolla til narren og snakke sant; la folk høyre sanninga om marknaden, om rolla som call girl og kreftene som styrer den. Marknadskreftene og marknadsspublikumet let det skje, for verken dei eller nokon annan kan avgjere om call girl-forfattaren no seier sanninga fordi den i seg sjølv betyr noko, eller om sanninga frå hans munn berre er eit moroinnslag som med sanningseffekten sin verkeleg irriterer og morar publikum og makta. Stundom veit ikkje forfattaren det sjølv heller.

Essayet er sett om frå Areen, bilag til avisa Eesti Ekspress 21.10.1999, av Turid Farbrege.

MUSIKK

Ei CD-plate med verker av komponisten **Veljo Tormis** har vunnet en av de mest prestisjetunge prisene for innspillingen av klassisk musikk. Prisen heter Diaspon d'Or, og navnet skal vel ha årstallet 2000 etter seg for å være fullstendig. Diaspon d'Or er ellers et fransk musikkmagasin som samtidig er ett av de viktigste tidsskriftene for musikk i Europa.

Veljo Tormis er Estlands største navn når det gjelder kormusikk. Det aktuelle verket ble spilt inn med Estlands filharmoniske kammerkor dirigert av Tõnu Kaljuste.

Samme dag som nyheten om Diaspon d'Or 2000 ble kjent, viste det seg at en samlet jury hadde vedtatt å tildele Veljo Tormis Baltisk råds kunstnerpris for år 2000.

Estlands-nytt gratulerer komponisten på det hjerteligste med to svært så fortjente priser.

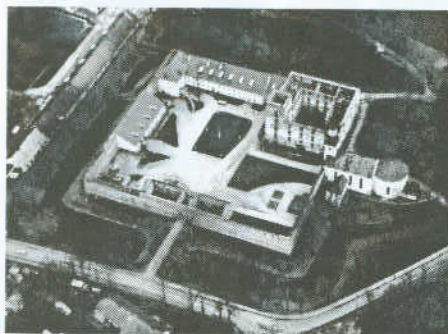
Av Sirje Veldi i "Vali Uudised"

Rekorddeltaking på musikksummerskolen i Põltsamaa

Den sjuende musikksummerskolen i Põltsamaa hadde i fjor 160 elever fordelt på to uker i juli. Økende deltaking har gitt arrangørene problemer slik at de må begynne å tenke på å begrense opptaket av elever.

En ettermiddag i juli øvde korpsen i kulturhuset i Põltsamaa. Det var generalprøve til kirkekonserten om kvelden. "Hvert år øker deltakertallet med ca. tjue personer. Vi vil derfor få romproblemer de kommende åra," sier musikkskolerektor **Anne Kaus**. "Salen på Musikkskolen er liten. På kulturhuset er salen stor nok, men der mangler vi små rom for gruppe- og enkeltundervisning tidlig på dagen. Med regnvær er det vanskelig å løpe mellom to hus med instrumenter."

På grunn av romproblemene tenker arrangørene å stille nye krav til deltakerne. Alle elevene bør ha hatt undervisning i minst tre år på instrumentet ved en musikkskole. De som ikke har deltatt i dette, har ikke på samme nivå som de

andre. Enkelttimer må elevene ha for å lære å spille godt. Enkelte elever har aldri før spilt i korps, og her får de undervisning av spesialister på det instrumentet de spiller. Instrumentallærerne kommer fra Akademiet og fra Estlands Symfoniorkester (ERSO). De gir elevene en meget god undervisning på sitt instrument, samtidig som elevene treffer nye lærere som tilfører mye nyttig kunnskap om musikk.

"Musikken vi spiller blir vanskeligere for hvert år," sier nordmannen **Åge Korneliussen** som sammen med Anne Kaus og Põltsamaa kommune gikk i gang med summerskolen for sju år siden. "Vi føler

oss hjemme her i byen og vi er trygge her. Vår oppgave er ikke å lage et korps med meget høyt nivå, men å gi ungdom gleden ved å spille sammen.

Vi har problemer med at enkelte instrumentgrupper er store. På hvert kurs har vi ca. 30 fløyter, og det vanlige i et korps ville være 6 stykker. Vi føler at det er galt å si nei til to tredjedeler av de som søker på fløyte. Alle skal ha muligheten til å delta. Vi har noen som er veldig dyktige på instrumentet sitt, men vi har ingen "stjerner" - alle deltakere yter sitt beste."

Budsjettet for summerskolen er på ca. 20 000 estiske kroner. Vi får støtte av Kultuurkapital, Utdanningsdepartementet, Põltsamaa kommune og Jõgeva fylkeskommune. Deltakerne betaler omtrent tre fjerdedeler av utgiftene. Põltsamaa kommune støtter opp om kulturen. De bygger ut musikkskolen og er spesielt begeistret for ombyggingen av kulturhuset. De kan ikke klare alt på en gang, men vi kan se forskjell fra år til år.

En av saksofonelevne, **Helen Saarniit** fra Võru, er her for tredje gang. Hun går på gymnas i London om vinteren, men kommer til musikkskolen i sommerferien. "Jeg hadde hørt så mye fint om denne skolen, og jeg var med for tre år siden. Det er bare helt fantastisk å være her og jeg vil bare fortsette å komme. Vi lærer mye og har det hyggelig," sier hun. I juli neste år vil de fleste elevene være tilbake her for å arbeide sammen igjen.

Kunstnotis

Den avdøde amerikanske kunstneren Andy Warhol satte estisk rekord. Utstillinga var sett av 16 000 personar da sluttstreken ble satt 23. januar.

Film

Det har gått noen år siden Estonia forliste 28. september 1994 på vei fra Tallinn til Stockholm og 852 mennesker omkom.

Det er for bransjens folk lang nok tid til at skipskatastrofen kan bli underholdning. I februar 2001 skal innspillingen begynne til en film med denne ulykken som ramme. Den skal hete Baltic Storm. Skuespillerne Julia Ormond og Martin Sheen er valgt til hovedrollene. Produsent blir Jutta Rabe, den tyske reporteren som sammen med den amerikanske forretningsmannen Gregg Bemis i august arrangerte dykking til skipsvraket. Den helaftens spillefilmen vil ikke handle direkte om selve synkinga, men følge en kvinnelig journalist som bestemmer seg for på egen hånd å undersøke årsakene til katastrofen. Filmen vil basere seg på teorien om at det lå et mafiakomplott bak. (JV)

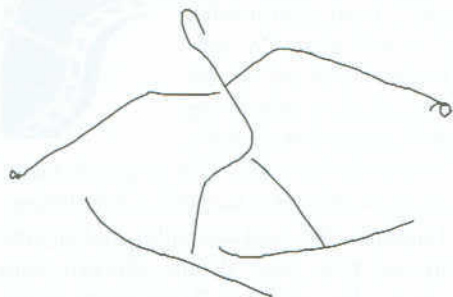
Nytt kino-kompleks

Eit stort kinobygg til 200 millionar EEK skal innviast i Tallinn i mars.

Bygningen ligg bak hovudpostkontoret. Kapasiten er 2000 personar fordelt på 11 kinosalar.

Talet på kinogjengarar aukar raskt i Estland, i 1999 var det 875 000, i 2000 var det alt over ein million. Administrerende direktør Tarmo Uba meiner optimistisk at publikum vil koma til å auka 30-40 % takk vere det nye bygget. Billettprisen er sett til EEK 100 om kvelden og noko lågare på dagtid. Bak det nye prosjektet står det estiske og finske forretningsinteresser. (OLM)

Idrett

De olympiske leker i Sidney

Dette kommer litt på etterskudd, men vi ønsker likevel å ta med en oppsummering av de olympiske lekene i Sidney som generelt sett var vellykkete både fra norsk og estisk synspunkt.

Det ble tre estiske medaljevinnere: Bronse i judo 81 kg til Aleksej Budolin, bronse i judo 100+ kg til Indrek Pertelson, og gull i tikamp til Erki Nool med 8641 poeng.

Nools enkeltresultater: 100 m 10,68, lengde 7,76, kule 15,11, høyde 2,00, 400 m 46,71, 110 m hekk 14,48, diskos 43,66, stav 5,00, spyd 65,82, 1500 m 4,29,48. Seieren ble avgjort i siste øvelse.

På de neste plassene fulgte Roman Sebrle, Tsjekkia 8606 poeng og Chris Huffins, USA 8595 poeng. Tsjekkeren Tomas Dvorak som i seinere år ofte har vært Nools hardeste konkurrent, stilte med en skade og måtte nøye seg med sjetteplassen og 8385 poeng.

Konkurransene gikk for seg på den andre sida av jorda, noe som i praksis betydde midt på natta estisk tid. Det vil igjen si at hele Estland med president Lennart Meri i spissen glemte nattesøvnen

og satt klistret til fjernsynsapparatene.

Medaljevinnerne får mest oppmerksomhet. La oss likevel ikke glemme bryteren Valeri Nikitin som forsvarte Estlands brytertradisjoner og tok en fin fjerdeplass. Roeren Jüri Jaanson kom inn på en sjetteplass i singelskøller. Den norske treneren hans, Thor Nilsen, mente at Jüri har de fysiske forutsetningene som trengs for å nå helt til topps. Nå må teknikken forbedres, og det må arbeides med den psykiske sida.

Ellers var det nok av skuffelser også. "Bare" bronse til Indrek Pertelson var en av dem. I forveien hadde forventningene vært store til Imre Tiidemann (endte på 14.-plass) i moderne femkamp og til Kaido Kaabermäe (17.-plass) i fekting. Aleksander Tammert fikk ikke diskosen til å fly som den skulle og havnet på niendeplass.

Norske aviser regnet ut at om en ser på medaljehøsten i forhold til folketallet, så kom Norge på sjuendeplass og Estland ble nummer åtte. Vi er med andre ord omtrent like gode, så hurra for oss!

I forrige nummer av Estlands-nytt så vi på hvordan olympiske medaljører gjennom tidene var belønnet for innsatsen. Erki Nool får sin million av staten, og nå drypper det også på klokken: I seiersrusen bestemte Võru by å bekoste nytt tak på huset der gullmedaljevinnerens mor har sitt hjem. Hvis ikke bærekonstruksjonene

må fornyes, regner byen med at dette vil koste EEK 30 000. Erki Nool er født i Võru, men han bor nå selv i Tallinn.

Det er blitt tradisjon etter at de ordinære olympiske lekene er avsluttet å arrangere

olympiade for vanføre på samme arena. Estlands sterkeste representant var Sirly Tiik. Hun tok alene like mange medaljer som Noole & Co. til sammen: gull i spydkast, bronse i kule og høyde. Men vi skal jo ikke sammenlikne slike ting.

Viktige Viikmäe

Vi har lånt overskrifta fra Dagbladet der den stod svær og feit 3. oktober da Kristin Viikmäe hadde skåret for Vålerenga mot Rosenborg og sikret et viktig poeng for det nedrykings-

truede laget sitt. Islendingen Teitur Thordarson, som nå er trener for Brann, var trener for Estlands landslag da Kristen Viikmäe debuterte på landslaget som 17-åring. Nå er han 21 og har om lag 50 landskamper bak seg. På det estiske laget Flora i Tallinn har han spilt spiss. Thordarson hadde lenge hatt lyst til å hente stortalentet til Bergen, men det ble Vålerenga som kom først, eller som hadde det mest fristende tilbudet. Viikmäe har fireårskontrakt med Vålerenga.

Men selv ikke Viikmäe kunne redde Vålerenga i duellen mot Sogndal. Så nå spørst det hvordan det estiske talentet takler norsk førstedivisjon neste sesong.

Tapt medaljør

Estland mistet, om ikke en gullmedalje, så en gullmedaljør da Oksana Jermakova flyttet til Moskva og valgte å ta russisk statsborgerskap. Hun var født og oppvokst i Tallinn og ble i 1993 valgt til beste kvinnelige idrettsutøver i Estland. I Sydney tok hun olympisk gull på det russiske damelaget i fekting.

Småplukk

Estlands kristelegge folkeparti samlar underskrifter mot den planlagde bygginga av ein moské i Tallinn. At det vart opna ei ny synagoge i fjor, vekte ingen åtgaum.

Leveomkostningane i Estland steig i 2000 med fire prosent. Dei viktigaste årsakene var dyrare mat (+ 2,4 %) og transport (+ 16,1 %).

Russland sørger for sine

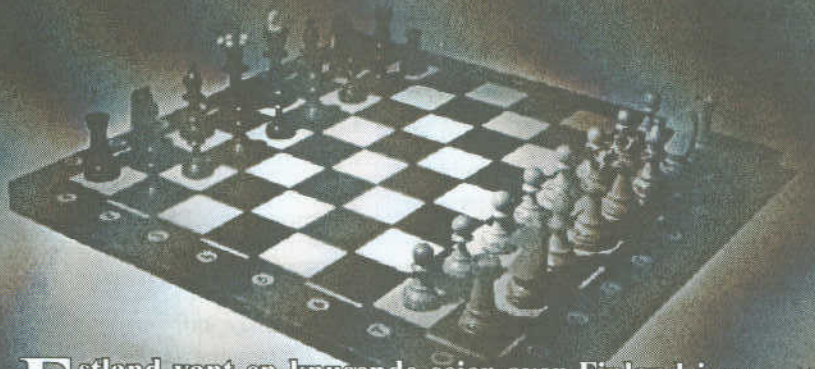
Den russiske ambassaden i Tallinn begyner 29. januar å skrive ut visum til nedsett pris for innbyggjarar i Estland med såkalla "grått pass", dvs. for statslause personar som ikkje har ønskt eller ikkje har fått estisk statsborgarskap. Vanleg visum som er gyldig for ei innreise på inntil 90 dagar, kostar då 210 EEK.

Ny russisk ambassadør til Estland

Den ellefte januar overleverte Russlands nye ambassadør til Estland sine akkreditiver til president Lennart Meri. Konstantin Provalov er øst-vitenskapsmann av utdannelse. Han har tidligere arbeidet i den russiske ambassaden i Bangladesh og Myanmar. Den forrige ambassadøren, Aleksei Gluhhov, karakteriserte etterfølgeren som en mann med "sterk hånd".

På seremonien på slottet i Kadriorg lød den gamle hymnen til Sovjetunionen som nylig ble valgt til Russlands nasjonalhymne. Denne lovsangen fra Stalinperioden blir av esterne assosiert med deportasjoner og represalier. (Krista Sürje)

Estisk sjakk-seier !

Estland vant en knusende seier over Finland i en uoffisiell sjakk-landskamp i midten av januar.

Partiene ble spilt på passasjerferja Nordlandia mens den lå i havn eller traffikerte på ruta mellom Helsingfors og Tallinn.

Det var opprinnelig tanken at hvert land skulle stille med 100 spillere, noe som ville kvalifisere til innføring i Guinness' rekordbok. Imidlertid klarte ikke finnene å få mer enn 72 spillere på beina - eller til sjakkbordet.

I spissen for det estiske laget stilte stormester Jaan Ehvest. Han er den ene av to estiske stormestere. Finland har tre stormestere, og av disse stilte Jouni Yrjölä.

Det er siden 1938 spilt 18 sjakklandskamper mellom de to nabolanda. Av disse har Estland vunnet 17 og spilt uavgjort en gang. Finland var også nå langt fra seieren. Esterne formelig knuste motstanderen: 64-8.

Umiddelbart etter at sjakklandskampen var avsluttet, begynte konkurransen i øldriking i skipsbaren. Estlands-nytt har ikke sikker informasjon om denne delen av programmet, men det er svært sannsynlig at finnene hevdet seg bedre ved ølkruset enn ved sjakkbrettet. (15.1.01 JV)

Vatn - for mykje og for lite

Somme stader i verda er det flaum. I Anstersjoen er det stundom så lite vatn at ferjeselskapet må skifta til mindre farty i trafikken på rutene mellom fastlandet og den estiske øya Hiiumaa utanfor vestkysten.

Kort sagt

Det verste influensaåret ein veit om i Estland var 1965 då det offisielt vart registrert 223 031 tilfelle.

I 1999 vart det utført 14503 abortar i Estland.

Av dei som vart spurde, meinte 63 % av skuleelevane i Tallinn at merkeklede og dyre ting er med på å gi dei ein respektert posisjon blant kameratane.

Estland og Finland kunne hatt felles miljøverndepartement, meinte Lennart Meri i ein tale i Åbo i Finland der han i mai blei kreert til æresdoktor ved universitetet.

Syttenåringen Kristi frå Tartu sette seg eit stort mål: Ho skulle i eit fjernsynsstudio ha samleie med 300 menn på ti timar. Meir enn 100 karar hadde meldt seg på då prosjektet vart utsett. Kanskje må ho i det minste fylla 18 og bli myndig først?

Innanlands brevporto steig 21.8.2000 til EEK 4,40.

Frå årsskiftet blir månadslønna til den estiske presidenten og statsministeren auka til det seksdoble av gjennomsnittslønna i landet.

Per 100 000 innbyggjarar vart det i Estland gjort 13,8 mord i 2000. Nedgangen frå 24,2 i 1994 er stor og gledeleg, men det er langt igjen til finsk nivå (2,8 i 2000).

Når 30 % av innbyggjarane i Estland røykjer, er det eit høgt tal. Likevel er nordmennene verre.

Det vart i fjor seld nesten 150 000 mobiltelefonar i Estland - ei fordobling frå året før. Den leiande på marknaden er finske Nokia.

Prisen på 95 oktan bensin låg i januar 2001 på omkring EEK 10 per liter, dvs. om lag 4,5 norske kroner. I slutten av januar førte priskrig til prisnedsetting på om lag 50 sent per liter.

Frå 1999 til 2000 var det ein nedgang frå 187 til 182 i talet på kruseskip som la til kai i Tallinn. Men 110 000 krusespassasjerar var likevel ein auke på nesten 10 000 i høvet til året før.

Den internasjonale sjømannsunionen går god for at yrkesutdanninga i Estland svarar til internasjonale krav. Dermed ligg vegen open for estiske sjøfolk som vil ut i verda.

Løsning kryssord

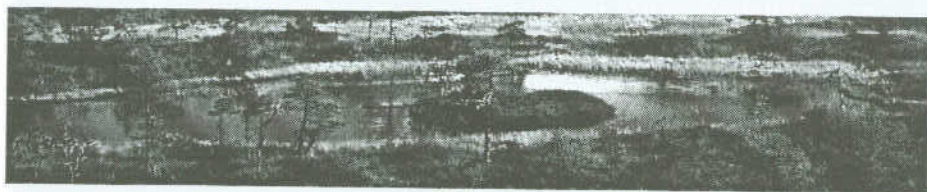
ÅRETS ESTL. VEI STATS- MINIST. EGO	S	FIE BONDE	H	HEST FARGE	ØK	GEITE- UNGE GAVE	NEF- LEDER DIKTER	K	O	SKI- LØPER BRA
J	L	A	A	R	J	A	H	I	L	O
VEI- LINJE	T	R	A	S	E	V	A	L	E	N
STATS- MINIST. MYNT	T	A	R	A	N	D	V	I	F	O
M	A	R	K	T	E	M	A	U	T	
ESTER I NORGE	H	D	Y	R	V	I	K	E	T	N
EKSIL- DIKTER	J	A	H	I	L	O	M	A	L	S
L	E	P	I	K	R	E	A	L	M	
TENNE FISK I ANNO	L	E	N	S	E	K	L	A	S	
A	L	I	T	A	L	E	N	E	T	T
R	P	E	D	E	R	S	E	N	U	
ØY I VEST	V	O	R	M	S	I	N	O	N	

Hvordan holder de varmen?

For ti år siden produserte estiske brikettfabrikker på årsbasis 400 000 tonn, og alt ble solgt på hjemmemarkedet. Nå kommer ikke produksjonen opp i 100 000 tonn. I tillegg går 50-70 % av dette til eksport.

Dessuten blir ikke hele torvproduksjonen til brensel. Flere av fabrikkene leverer torv i en eller annen form til hagebruket. Også store deler av denne produksjonen går til eksport. En sikker avtaker er Sverige.

Estland er i dag nr 3 i verden på produksjon av hage-torv - bare forbigått av Canada og Tyskland. De store torvmyrene dekker enorme områder: ca 22% av landets totale areal. Bare Finland har en større andel (31%) av sitt areal dekket av myr-skog. Bare ca 1% av torven utnyttes av Estlands ca 30 produsenter av torv.(JL)

Kryssord

FORF. SLOTT	HJORT (ENG- ELSK)	FUGLE- LYD	SUNN	GRI- PE	KVINNE- NAVN	DELI- KA- TESSE
L		PRYD	RYKE		HAT MINI- STER	
SJØ						
FISKEN I GUD				SVENSK BOKSER FAKKES		
			EESTI BLIR FORLIKTE			
			SLIT YTELSE PÅ 12 MND.		BITTER- HET	SPIS- SER
FORF. 1904- 1970	USTELTE TRER	I DAG SVENSK BY	SMÅ- PENGES			
KOMPO- NIST				FORF. F. 1947 DRIVER SMIGUN		
FORF. MALER OG LEGE			RUNDT APRIL	LIKE FLIS		FOR HØY RENTE
L			ORD- BOKS- FOR- FATTER		SPA- SERE REIM	
OL- VINNER NUM- MER	EPOS UTROP					
			UKOKT	STOR- FUGL		
H- STAD			NOR- DISK MYNT		KONGE	

Her kommer ny kryssord fra Laurits Killingbergtrø som estlandsvenner kan bryne seg på. Løsningen bringer vi i neste nummer

Adresser og telefonnummer

Frå 1. august 2000 vart det innført nye prefiks for telefonering. Desse skal ein vera merksam på om ein 1) ringjer ut av Estland, 2) ringjer rikstelefon innanfor Estland, eller om ein 3) ringjer frå mobiltelefon til estisk mobiltelefon.

For dei som ringjer frå utlandet til Estland, er alt som før. Når ein nyttar det vanlege telefon-nettet og ringjer til Estland frå Noreg, skal ein først tasta 00 372. Så legg ein til innanlandsk estisk retningsnummer. Til slutt abonnentnummer.

Kort til telefonautomaten får du i alle kioskar og i ulike prisklassar frå EEK 30 og oppover.

Når ein ringjer frå Estland til Noreg, skal ein først tasta 00 47 og deretter det norske abonnentnummeret på åtte siffer. Når ein ringjer rikstelefon innanfor Estland, skal ein først tasta 0 og deretter innanlandsk retningsnummer, så abonnentnummer.

Med mobiltelefon startar ein med +47 og deretter abonnentnummeret. Ringjer ein til nummer i Estland, tek ein først det estiske prefikset +372. Ringjer ein til ein annan mobiltelefon i Estland, skal ein tasta +372 50 (Eesti mobil telefon) eller +372 55 (Q GSM) eller +372 56 (radiolinja) og så abonnentnummeret. Estlands-nytt tek ikkje ansvar for eventuelle feil. (TF)

I Estland:

Kgl. Norsk Ambassade (Norra saatkond),
Harju 6, EE 15054 Tallinn, tlf. 6-313 003,
faks 6-313 001, e-post: noram@uninet.ee.
Ambassadør: Per Kristian Pedersen.

**Nordisk ministerråds informasjonskon-
tor (Põhjamaade ministrite nõukogu
infobüroo),** Pikk 11, EE 10123 Tallinn,
tlf. 6-406 626, faks 6-406 622,
e-post: info@nmr.ee.

**Nordisk ministerråds informasjonskon-
tor (Põhjamaade ministrite nõukogu
infobüroo),** Raekoja plats 8, EE 51004
Tartu, tlf. 7-433 944,
e-post: madis@nmr.ee.

**Eesti instituut, Suur-Karja 14, Postkast
3469, EE 10140 Tallinn, tlf. 6-314 355,
faks 6-314 356,
e-post: einst@einst.ee.**

Eesti-Norra Selts (Estisk-norsk foreining),
leiar Eha Vain. Adresse, telefonnummer,
faks og e-post som for Nordisk ministerråds
informasjonskontor i Tallinn.

Tartu norra selts (Norsklaget i Tartu),
lagsleiar Gennadi Jagomägi, Pikk 76 - 16,
EE 50603 Tartu,
tlf. priv. +372 7-407 002.

Björnson-klubben, leiar Krista Sürje,

I Noreg:

**Estlands ambassade, Parkveien 51, 0256
Oslo, tlf. 22 54 00 70, faks 22 54 00 71,
residens: Oscarsgate 26 B, 0244 Oslo.
Ambassadør: Peep Jahilo.**

**Estlands æreskonsul i Bergen, Tor Øystein
Enge, tlf. 55 21 54 00, faks 55 21 54 25, For-
tunen 1, Pb. 1124 Sentrum, 5809 Bergen.**

**Estlands æreskonsul i Trondheim, Trond
Bernhard Brekke, tlf. 73 80 21 50, faks
73 80 21 60, Schultzgata 1, 7013 Trond-
heim**

**Eesti Selts Norras (Det estiske selskap i
Norge). Leiar: Orvika Rosnes,
tlf. 22 38 11 26,
e-post: eesti.selts@oslo.online.no.**

**Estlandsforeningen i Rogaland, Post-
boks 581, 4001 Stavanger. Leiar: Torild
Ånestad, tlf 51 5687 64, faks 51 53 00 79.**

**Estlandsforeningen i Midt-Norge. Leiar:
Ann-Elin Slettahjell, Presteboligen, 7074
Spondal, tlf. 72 83 55 94.**

**Foreningen Norden, Harbitzalleen 24,
0275 Oslo, tlf 22 51 67 60**

Õismae tee 10/56, 13511 Tallinn, tlf./faks:
+372 6 578 572, mob.+372 56 52 624
e-post: krista@eki.ee, hille.lepp@mfa.ee

Fra den norske ambassaden i Tallinn

Külli Teimann rapporterer fra Estland

Her kommer en oversikt over de tiltakene som ambassaden er involvert i i nærmeste fremtid:

År 2001 er det siste året for Fokus Baltikum, et kulturprosjekt som har som mål å gjøre baltere bedre kjent med norsk kultur. Samtidig skjer det også ett og annet utenfor Fokus Baltikum.

På barokk-festivalen i Tallinn 10.-12.februar opptrer den norske vokalkvartetten Quattro Stagione.

I rammen av Fokus Baltikum skal to norske forfattere, Selma Årø og Jonny Halberg, samt litteraturkritikeren Øystein Røttem besøke de tre baltiske land. De er i Estland 23.-24.02. I Tallinn blir det arrangert et møte med estiske forfattere, forleggere og overset-tere på det nordiske rommet til Nasjonalbiblioteket. I Tartu skal de ha litteraturmøte med studenter som studerer nordiske språk.

I mars kommer en norsk glassutstilling til Estland (den blir nå vist i Finland), den skal vises i Tallinn og Tartu. (17.1.01)

Norges nye ambassadør på plass

Ambassadør Per Kristian Pedersen leverte 4. oktober sine akkreditiver til president Lennart Meri. I den forbindelse hadde de to en samtale der de generelt drøftet norsk-estiske forhold, arktisk forskning og politiske spørsmål i Europa.

President Meri uttrykte sin takknemlighet for norsk støtte til Estland. Han mente den hadde flere årsaker: De to landa har mye felles historie, estiske soldater falt for Norge i siste verdenskrig, de to landa ligger begge innenfor den nordiske kultursfæren og de har felles framtidsvisjoner.

Muligheten for å bygge et gassrør fra Norge rundt Østersjøen ble drøftet. Dette er ei vital sak for Estland som må finne en løsning på sine problemer med energiforsyningen.

Norges ambassadør hadde 5. oktober drøftelser med utenriksminister Toomas Hendrik Ilves. De to konstaterte at det mellom de to landa eksisterer aktive forbindelser av et pragmatisk slag. Forskjellige samarbeidsprogrammer, særlig innen infrastruktur, miljøvern og distriktsutbygging, danner et viktig grunnlag for de bilaterale forholda.

Selv om Norge ikke er medlem av EU, har landet støttet Estlands bestrebelser for å oppnå medlemskap. Ilves takket Norge for den velvillige holdningen til Estlands ønske om å bli medlem av Nato. Han håpet at forsvarskontaktene ville fortsette. (JL 10.10.00)

Estland - en liten, men flink europeer

Hvor hører Estland hjemme? Dette spørsmålet kan bli besvart på ganske så forskjellige måter. Årsaken er Estlands meget spesielle beliggenhet i krysningspunktet mellom ulike regioner.

Da Estland for ti år siden på nytt erklærte seg selvstendig, begynte noen å snakke om en tilbakevending til Europa. Men ifølge Estlands president, Lennart Meri, har Estland vært til stede i Europa hele tiden. Det var Europa som i flere tiår fjernet seg fra Estland.

Noe av det samme kan sies om forholdet mellom Estland og Norden. For 60 år siden stod Estland og Finland som likeverdige kandidater på terskelen til Norden. Takket være muligheten til å utvikle seg fritt, har Finland i dag sikret seg plassen blant de nordiske land mens Estland streber etter å komme så langt.

På den annen side er det ikke det samme Europa vi har med å gjøre i dag som for kun noen tiår siden. Vi kan se noen helt nye regioner i utvikling. Den ene av dem er en samling av stater som er bundet sammen av Østersjøen. Den såkalte Østersjøregionen er blitt området med raskest utvikling i dagens Europa, og vi har all grunn til å være stolte over Estlands bidrag til den. Det er ikke helt utenkelig at man om ti år vil snakke om Baltoskandia-regionen eller Østersjøstatene hvor Estland hører hjemme som ett av landene med raskest utvikling.

Lite men flinkt - slik har det blitt vanlig

å kjenne Estland i det siste. I løpet av kort tid har Estland blitt en seriøs aktør i flere ikke-tradisjonelle bransjer. Fra å være i situasjonen hvor alt måtte bygges opp nesten fra begynnelsen av, klarte Estland å hoppe på innovasjonsbølgen med informasjons- og kommunikasjonsteknologi, elektroniske banktjenester, genteknologi og ikke minst dannelsen av generelt liberal økonomifære. Mens Estlands viktigste samarbeidspartnere er blitt våre nærmeste naboer i Norden, Finland og Sverige, er samarbeid ikke minst med Norge blitt forsterket med hvert år.

Det er i år seks år siden Estland opprettet ambassade i Oslo. De usynlige båndene som i dag knytter sammen våre to land, er blitt så tallrike at bare en oppramsing av dem vil kreve en betydelig innsats. Kontaktene mellom Estland og Norge blir til stadig oftere, og i stadig høyere grad til uten noe behov for innblanding fra ambassadens side: både på det menneskelige plan, i forretningslivet, mellom lokale selvstyre organer, i reiseliv osv.

Jeg vil ønske både de esterne som av ulike årsaker har bosatt seg i Norge for en kortere eller lengre tid, og alle de nordmennene som har oppdaget Estland, at Deres vilje til å samarbeide på alle de ulike plan ikke visner i framtiden. Gratulerer med den Estiske republikkens 83. årsdag!

På vegne av Estlands ambassade
ambassadør Peep Jahilo

Bilsalg

I løpet av år 2000 ble det i Baltikum solgt nesten 30 000 biler. Av disse ble 47 % solgt i Estland, 28 % i Latvia og 25 % i Litauen. Tallene omfatter både personbiler og lastebiler, like ens reeksporterte kjøretøyer.

I forhold til folketallet ble det i Estland solgt fem ganger så mange biler som i Litauen. Sammenliknet med fjoråret var det i Estland en økning på 33 % mot 24 % i Litauen og en nedgang på 1 % i Latvia.

Skal vi av dette trekke den slutningen at estisk økonomi går så det suser? Eller at det er reinere luft og fysisk friskere mennesker i Latvia og Litauen?

Om vi går inn på detaljer som bilmerker, ser vi at i Estland solgte Volkswagen best (Golf, Bora og Polo), men Peugeot og Toyota fulgte hakk i hæl. Litt etter fulgte Nissan, Opel og Mazda.

Annonse

Norsk-estisk forening har overtatt restopplaget av
Jaan Kaplinski: Same hav i oss alle,

Gyldendal norsk forlag, 1988.

Du får kjøpt boka ved henvendelse til foreningen.

Prisen er kr. 50,- + porto.

Kohvikuõhtu

Iga kuu esimesel kolmapäeval kell 18.00 on Eesti Seltsi

kohvikuõhtu iiri pubis

The Kilkenny Inn (Øvre Slottsgata 20, Oslo).

NB! Uus aeg ja uus koht!

e-mail: eesti.selts@oslo.online.no

Annonse

Estlands Ambassade i Oslo

tilbyr deltidsjobb for dyktig sjåfør med lang erfaring.

Samtidig etterlyses det ekstrahjelp til gjennomføring av arrangementer og liknende.

Skriftlig søknad til: Estlands Ambassade, Parkveien 51A, 0244 Oslo
tlf. 22 54 00 70

Finnsk-ugrisk verdenskongress

Dagane 11.-13. desember 2000 vart den tredje finnsk-ugriske verdskongressen halden i Helsingfors, Finland. Til saman var det samla nesten 600 representantar for dei ulike folka og stammene og observatorar frå ymse

hald. Frå Estland møtte eit sendelag på 20 personar. Mellom dei var ministrane Katrin Saks (folkeslag) og Signe Kivi (kultur). Elles kan me nemna Ingrid Rüütel (folklorist) og Arnold Rüütel (politikar), Veljo Tormis (komponist), Arvo Valikivi (forfattar).

For første gong møtte også statsoverhovuda opp og heldt talar. Tarja Halonen kunne ønskja velkomen til Finland. Ungarn stilte med to presidentar: noverande Ferenc Mádl og tidlegare Árpád Göncz; sistnemnde gjorde

1993 ei ferd til dei finnsk-ugriske folka i Russland. Og president Lennart Meri frå Estland var på kjende trakter då han tala om det nordlege Sibir: Dei største naturrikdommane i verda - og dei armaste folka i heile

verda. Frå landområda til hantarar (ostjakar) og mansiar (vogular) pumpar russarane olje. Då Lennart Meri framleis berre var forfattar og filmmann, leidde han ekspedisjonar til desse stroka, så han har sjølvsyn for det han snakkar om.

Russland var rikeleg representert med ministrar og guverørar frå dei ulike provinsane og autonome områda rundt om i det vidstrekte landet. Moskva hadde også sendt høgtståande representantar som heilt frå (fortsetter s.3)

En av de eldste menneskeliknende figurer funnet i Estland. Fragment av et bein-anheng fra 2 årtusen f.kr., Tamula-bosettingen (etter L. Jaanits). Fra Kaljo Põllu: Twenty expeditions to the Finno-ugrians, 1999.

Norsk-Estisk Forening (Norra-eesti ühing)

Leder: **Martin Killi**, Gamleveien 27 a, 1406 Ski, tlf. 64 87 01 13.
Henvendelser om medlemsskap til: **Iver Berg-Olsen**,
Søndre Holter, 1440 Drøbak, tlf. 64 93 53 05.
Annonseansvarlig, boksalg **Arne U. Sandvig**,
Enger, 1860 Trøgstad, tlf. 69 82 66 13.
NEF postgirokonto 0814 228 1830